

Evropski nalog za zaštitu

Priručnik za osoblje predstavnic/ka organizacija civilnoga društva i nevladinih organizacija

878592 — ARTEMIS — JUST-AG-2019/JUST-JACC-AG-2019

WP4 – Priručnik za predstavnike/ce organizacija civilnoga društva

Autori: Ariadni Spanaki, Maria Daskalaki, Susana Pavlou, Alexia Shakou, Mario Fantini, Veronika Ježková, Valentina Andrašek

1. izdanje: lipanj 2021.

Ova je publikacija financirana sredstvima Programa za pravosuđe Europske unije (2014-2020).

„Sadržaj ove publikacije predstavlja samo stajališta autora i njihova je isključiva odgovornost. Europska komisija ne preuzima odgovornost za uporabu sadržanih informacija.“

Sadržaj

A. EPO i Direktiva 2011/99/EU	5
Značajnije EPO-a?	5
Pravni okvir	5
Važno	6
EPO i intervencija institucija i organizacija koje pružaju podršku žrtvama nasilja	7
Uloga organizacija koje pružaju usluge iz područja socijalne skrbi	8
B. Primjeri dobre prakse vezano uz upotrebu europskog naloga za zaštitu i zaštitnih mjera	10
Pravni okvir	10
Postupci za traženje EPO-a	11
Podrška žrtvama	11
Međuresorna suradnja	12
C. Podaci za pojedine zemlje	13
HRVATSKA	13
Zaštitne mjere u Hrvatskoj	13
EPO i Direktiva 2011/99/EU	15
Korisni kontakti	18
CIPAR	19
Zaštitne mjere u Cipru	19
EPO i Direktiva 2011/99/EU	21
Korisni kontakti	24
REPUBLIKA ČEŠKA	25
Zaštitne mjere u Republici Češkoj	25
EPO i Direktiva 2011/99/EU	27
Korisni kontakti:	29
GRČKA	31
Zaštitne mjere u Grčkoj	31
EPO i Direktiva 2011/99/EU	34
Korisni kontakti	35
ITALIJA	36
Zaštitne mjere u Italiji	36

EPO i Direktiva 2011/99/EU	40
Korisni kontakti	41
Korisni izvori o EPO-u	43
Dokumenti EU-a	43
Izvješća i podaci	43
Članci	43
Projekti EU-a	44
Hrvatska	44
Cipar	44
Republika Češka	44
Grčka	44
Italija	45
E. Zapažanja predstavnika/ca organizacija civilnoga društva o europskom nalogu za zaštitu u odnosu na nacionalno zakonodavstvo i zaštitne mjere	46

A. EPO i Direktiva 2011/99/EU

Značajnije EPO-a?

Europski nalog za zaštitu (European Protection Order – EPO) važan je instrument za zaštitu europskih građana, a posebno žrtava nasilja; to je mehanizam za međusobnu suradnju među državama članicama i priznavanje odluka o zaštitnim mjerama za žrtve zločina.

Glavna je svrha EPO-a zaštita žrtve (tzv. „**zaštićene osobe**“) od opasnog ponašanja počinitelja (tzv. „**osoba koja uzrokuje opasnost**“). Ovaj mehanizam nadilazi nacionalne granice, te se odnosi na cijeli teritorij EU-a. Svrha EPO je poboljšanje učinkovitosti aktualnih zaštitnih mjera u korist **osoba kojima je potrebna zaštita**, kako bi se spriječilo stalno traženje sudske zaštite, preispitivanje/ispitivanje istih činjenica i, konačno, ponovljena viktimizacija žrtava nasilja.

Pravni okvir

EPO je uspostavljen Direktivom **2011/99/EU** i dio je koherentnog i sveobuhvatnog skupa mjera EU-a o pravima žrtava koje se odnose na eliminiranje nasilja nad ženama. Zajedno s **Uredbom 606/2013** (o uzajamnom priznavanju zaštitnih mjera u građanskim stvarima) i **Direktivom o žrtvama 2012/29/EU**, one čine paket mjera usmjeren na jačanje prava i zaštitu žrtava zločina u EU, naročito prilikom putovanja ili preseljenja u drugu državu članicu.

Prema definiciji iz članka 2. Direktive:

„europski nalog za zaštitu“ znači odluka koju je donijelo sudsko ili slično tijelo države članice u vezi sa zaštitnom mjerom, na temelju koje sudsko ili slično tijelo druge države članice poduzima svaku odgovarajuću mjeru ili mjere prema svom vlastitom nacionalnom pravu, kako bi nastavilo zaštitu zaštićene osobe;

dok

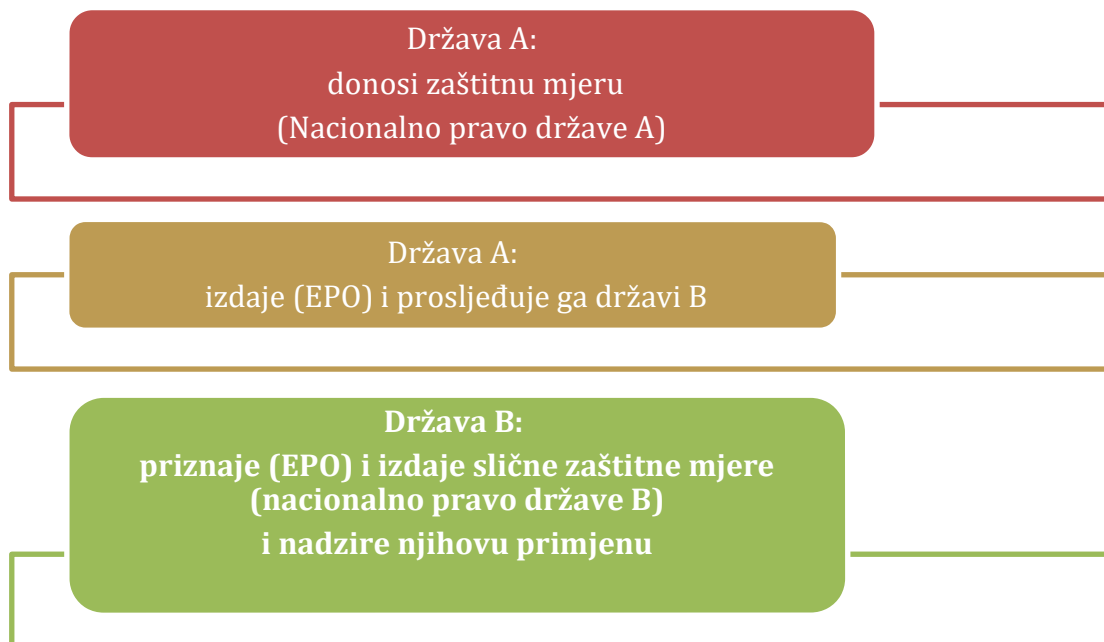
„zaštitna mjera“ znači odluku u kaznenoj stvari koja je donesena u državi izdavateljici u skladu s njezinim nacionalnim pravom i postupcima koji osobi koja uzrokuje opasnost izriču jednu ili više zabrana ili ograničenja iz stavka 5. za zaštitu zaštićene osobe od kaznenog djela koje može ugroziti njezin život, fizički ili psihički integritet, dostojanstvo, osobnu slobodu ili seksualni integritet.

Stoga su ključni elementi za razumijevanje EPO-a sljedeći:

- Odluka ili nalog
- koje je donijelo sudsko (ili slično) tijelo u državi članici (država A),
- u vezi sa zaštitnim mjerama (određene zabrane i ograničenja)
- koje se izriču osobi koja uzrokuje opasnost (počinitelju)
- u korist zaštićene osobe (žrtve)

- kako bi se osiguralo da se njezina zaštita nastavlja u drugoj državi članici (državi B) u koju su se i žrtva i počinitelj preselili i (privremeno) borave.

U sljedećoj je tablici ovo prikazano je prikazano shematski:

Direktiva sadrži iscrpan popis zabrana ili ograničenja koja, ako su izrečena u **državi izdavateljici** i sadržana u EPO-u, trebaju biti priznata i provedena u **državi izvršiteljici**. Stoga se (EPO) primjenjuje na **tri najčešće vrste nacionalnih zaštitnih mjera**:

- **zabrana ulaska u određene objekte, mjesta ili određena područja u kojima zaštićena osoba prebiva ili ih posjećuje;**
- **zabrana ili uređenje odnosa, u bilo kom obliku, sa zaštićenom osobom, uključujući preko telefona, elektroničke ili redovne pošte, telefaksa ili bilo kog drugog sredstva; ili**
- **zabrana ili uređenje približavanja zaštićenoj osobi bliže od dozvoljene udaljenosti.**

Važno

- **Žrtve** kaznenih djela nisu samo žrtve seksualnog nasilja.. Direktiva se odnosi na kaznene slučajeve i nacionalne zaštitne mjere kojima je cilj zaštititi osobu od kaznenih djela, tj. djela koja ugrožavaju život, fizički-psihološki-seksualni integritet, dostojanstvo i osobnu slobodu osobe. Stoga bi se očekivalo da će se (EPO) provesti u slučajevima kada se osobe kojima je potrebna zaštita nađu u neposrednoj ili mogućoj opasnosti u (najmanje) dvije države članice EU-a od istog počinitelja. Takvi bi slučajevi ili kaznena djela bili djela nasilja u obitelji, djela međuljudskog nasilja, trgovina ljudima, kaznena djela nad maloljetnicima i uhođenje.
- **Vrsta tijela** (kazneno, upravno ili građansko) koje je donijelo zaštitnu mjeru nije važna.

- Neophodan uvjet za postupanje države izvršiteljice je **preseljenje osobe koja uzrokuje opasnost** na teritorij navedene države članice.
- **Priznavanje EPO-a** od strane države izvršiteljice podrazumijeva, među ostalim, da nadležno tijelo te države priznaje postojanje i valjanost zaštitnih mjera izrečenih u državi izdavateljici, priznaje činjenično stanje kako je opisano u (EPO-u) i slaže se da se zaštita treba pružiti i nastaviti pružati u skladu s njezinim nacionalnim pravom. Zaštitna mjera izvršiva je neovisno o pravomoćnosti sudske odluke koja se odnosi na kazneno djelo.
- Cilj je zaštitnih mjera spriječiti počinjenje novih kaznenih djela ili ublažiti posljedice prethodnih kaznenih djela. Država članica nije obvezna izdati (EPO) na temelju mjere zabrane/ograničenja/zaštite **koja ne služi konkretno zaštititi osobe** u opasnosti, nego drugim ciljevima, na primjer socijalnoj rehabilitaciji počinitelja.
- Nadležno tijelo države izvršiteljice nije obvezno poduzeti jednake sigurnosne mjere kao država izdavateljica i ima **širok raspon diskrecijskog prava** odobriti bilo koju mjeru koju smatra primjerenom u skladu sa svojim nacionalnim pravom, kako bi se osigurala stalna, koliko je najviše moguće ekvivalentna zaštita zaštićene osobe, u skladu s EPO-om.

EPO i intervencija institucija i organizacija koje pružaju podršku žrtvama nasilja

U Direktivi u točki 31. navodi se da države članice trebaju zatražiti osiguranje odgovarajuće izobrazbe sudaca, tužitelja, policije i zaposlenih u pravosuđu koji su uključeni u postupke izdavanja ili priznavanja europskog naloga za zaštitu od odgovornih za takvu izobrazbu.

Studija¹ EPRS-a o provedbi Direktive o EPO-u poziva se na zahtjev iz točke 31. Direktive da države članice trebaju osigurati specijaliziranu izobrazbu i odgovarajuću obuku osoba uključenih u postupak izdavanja EPO-a. Prema ovom istraživanju, samo su Austrija, Švedska i Poljska organizirale tečajeve vezane za EPO, obuke i kampanje za podizanje svijesti. Međutim, u Njemačkoj je specijalizirana obuka o mjerama zaštite općenito, a posebno o EPO-u dio obuke javnih službenika, policijskih službenika, javnih tužitelja, sudaca, odvjetnika, socijalnih radnika i drugih profesionalnih skupina (uključujući liječnike, psihologe, terapeute, medicinske sestre, učitelje i državne službenike). U Republici Češkoj Pravosudna akademija organizira radionice o međunarodnoj pravosudnoj suradnji, uključujući i europski nalog za zaštitu. Mađarska je organizirala kampanje podizanja svijesti javnosti usmjerene na javne dužnosnike. Španjolska i Švedska imaju obveznu specijaliziranu izobrazbu za suce i policijske službenike za rad sa žrtvama zločina. U Španjolskoj je to obveza za suce specijaliziranih sudova koji se bave slučajevima rodno uvjetovanog nasilja. Izravni kontakti između predstavnika javne vlasti i žrtava sve su češći, a institucije sve više uzimaju u obzir potrebe i specifične situacije žrtava.

Prema točki 35. Direktive, države članice i Komisija trebaju uključiti **informacije o europskom nalogu za zaštitu** u postojeće kampanje edukacije i podizanja svijesti o zaštiti žrtava zločina. Međutim, Direktiva ne regulira ovu obvezu dalje i prepušta način provedbe državama članicama. Naime, širenje informacija o pravima žrtava ključno je za učinkovitost mjera zaštite koje se mogu pružiti žrtvama.

¹European Parliamentary Research Service (Europska parlamentarna istraživačka služba)

Od 27 država članica, samo je nekoliko zemalja (Portugal, Rumunjska, Švedska, Hrvatska, Italija, Grčka, Cipar ili Češka Republika) organiziralo kampanje podizanja svijesti usredotočene na europski nalog za zaštitu.

Projekt ARTEMIS² uključivao je internetsku anketu među neprofitnim organizacijama i organizacijama koje pružaju podršku žrtvama. Konkretno, anketa se provela među organizacijama u Hrvatskoj, Cipru, Češkoj Republici, Grčkoj i Italiji, a obuhvatila je 294 ispitanika. U većini zemalja djeluju neprofitne organizacije koje u izravnom kontaktu sa žrtvom pružaju potporu žrtvama nasilnih zločina (rodno uvjetovanih). Anketa nije pokazala značajne razlike u pružanju takve podrške među gore navedenim zemljama. Podrška uključuje usluge pružanja informacija, psihološke pomoći, obrane, psihološke i socijalne pomoći te pravnog savjetovanja žrtava. Organizacije također organiziraju aktivnosti podizanja svijesti i edukacije.

Uloga organizacija koje pružaju usluge iz područja socijalne skrbi

1) Širenje informacija o pravima žrtava

Objavljene studije pokazuju da je ključno i bitno širenje informacija o pravima žrtava nasilnih zločina. Države članice također bi trebale organizirati kampanje podizanja svijesti o europskom nalogu za zaštitu.

2) Osposobljavanje osoba koje rade sa žrtvama

Osobe uključene u rad sa žrtvama trebale bi proći specijaliziranu edukaciju o radu sa žrtvama nasilnih zločina. Način takvog rada trebao bi imati za cilj spriječiti i izbjeći sekundarnu viktimizaciju.

Tečajeve osposobljavanja treba prilagoditi određenim zanimanjima. Prije svega, specijalizirana edukacija trebala bi se usredotočiti na policijske službenike, suce, javne tužitelje, socijalne radnike koji rade sa žrtvama nasilnih zločina i odvjetnike. Treba uključiti i javne službenike, učitelje ili liječnike. Iako se možda čini da učitelji ili liječnici nemaju značaj u procesu izdavanja EPO-a, oni mogu sudjelovati kao osobe koje često mogu primijetiti da je netko (npr. pacijent obiteljskog liječnika, majka školskog djeteta i sl.) postao žrtvom nasilnog zločina (npr. nasilje u obitelji). Kad bi osobe takvih zanimanja prošla osnovnu edukaciju o mjerama zaštite žrtava ili dobila informacije o europskom nalogu za zaštitu, mogla bi informirati žrtvu o njemu i uputiti je na relevantne institucije ili policiju.

3) Povjerenje u pravosuđe

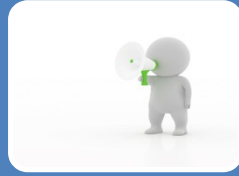
Čak i kada su žrtve nasilja informirane o svojim pravima, one neće biti motivirane da ih i ostvare i od države zatraže zaštitne mjere ako ne vjeruju pravosudnom sustavu i izvršnosti zaštitnih mjera.

Povjerenje u pravosuđe nerazdvojno je povezano s učinkovitošću nadzora počinitelja nasilja, te postupcima policije i sudova. Povjerenje i u pravosuđe i u državu općenito može se graditi ukoliko postoji učinkovita mreža podrške, što uključuje postojanje mreže intervencijskih i društvenih centara koja žrtvi pružaju sigurnosnu bazu, posebno ako se zaštitne mjere ne provode. Najčešće su to skloništa ili centri za žene žrtve nasilja kojima se žene koje su u opasnosti od partnerskog ili obiteljskog nasilja mogu obratiti.

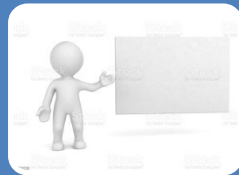
Većina država članica EU-a žrtvama nasilja nudi i financijsku pravnu i medicinsku pomoć ili pomoć na tržištu rada (npr. savjetovanje za žrtve koje traže posao).

² Promicanje prava na zaštitu žena primjenom Direktive EZ 2011/99/EU i Europskog naloga za zaštitu, D36 – Final Research Report

Stoga bi aktivnosti organizacija i institucija koje pružaju podršku žrtvama obiteljskog/partnerskog nasilja trebale uključivati sljedeće:

je žrtava o njihovim pravima i
tima zaštite (uključujući postojanje
rške)

osoba uključenih u rad sa žrtvama

omoći i podrške žrtvama
s/partnerskog nasilja

B. Primjeri dobre prakse vezano uz upotrebu europskog naloga za zaštitu i zaštitnih mjera

Europski nalog za zaštitu (EPO) važan je korak u zaštiti svih žrtava nasilja, a posebno žena žrtava rodno uvjetovanog nasilja u svim državama članicama EU-a. Procjenjuje se da je 2010. godine više od 100 000 žena bilo obuhvaćeno mjerama zaštite u EU.³ Mnoge od ovih žena trebaju zaštitne mjere koje bi se primjenjivale ne samo u njihovoj zemlji, nego i kad mijenjaju prebivalište ili putuju u drugu državu članicu EU-a. Međutim, nedavno je izvješće pokazalo da je od preuzimanja Direktive u nacionalna zakonodavstva zemalja članica EU-a 2015. godine izdano samo 37 EPO-a, a provedeno njih 15.⁴ Tako mali broj izdanih EPO-a ukazuje na potrebu poboljšanja provedbe ove Direktive.

U nekim slučajevima nacionalna tijela nadležna za izdavanje EPO-a nisu svjesna te mogućnosti, dok je vrlo mali broj građana EU-a, osobito žrtava, svjestan njezina postojanja. Nadalje, postoji veliki broj različitih mjera zaštite u državama EU-a i nije ih uvijek lako prenijeti u drugu državu na način koji jamči jednaku razinu zaštite. Neke države koriste se digitalnim nadzorom kako bi osigurale provedbu zaštitnih mjera, dok druge to ne čine, a sve države ne kažnjavaju kršenje EPO-a na isti način. Općenito, postoji nedostatak svijesti i edukacije u pravosuđu i kod drugih relevantnih dionika o uporabi EPO-a, a žrtve nisu informirane o njegovom postojanju ili postupcima izdavanja.

Kako bi se osigurala potpuna provedba ove Direktive u cijelom EU, korisno je identificirati primjere dobre prakse u provedbi zaštitnih mjera i EPO-a. Budući da se Direktiva još uvijek rijetko primjenjuje, nije identificirano mnogo dobrih praksi u vezi s njom, no postoje dobre prakse u zakonodavstvu i provedbi zaštitnih mjera, što je temelj za učinkovitu provedbu EPO-a. Postoje i dobre prakse koje se odnose na učinkovitu društvenu podršku žrtvama u vezi sa zaštitnim mjerama i EPO-om.

Pravni okvir

Portugal – Portugalski pravni sustav predviđa širok raspon zaštitnih mjera. Te su mjere uređene kaznenim zakonom i regulirane su kako općim kaznenim pravom (portugalski Zakon o kaznenom postupku i portugalski Kazneni zakon) tako i zakonodavstvom koje se posebno odnosi na kazneno djelo nasilja u obitelji (Zakon br. 112/2009). Mjere obuhvaćaju: zabrane kontakata, zabranu približavanja određenim osobama ili mjestima, obvezno zadržavanje na određenim lokacijama, zabranu putovanja, obvezno pohađanje rehabilitacijskih ili programa za počinitelje nasilja u obitelji i zabranu držanja oružja. Elektronički nadzor može se odrediti sudskom odlukom kad god se smatra neophodnim za jamčenje sigurnosti žrtve. Provodi se pod nadzorom zatvorskih i probacijskih službi.⁵

³Služba Europskog parlamenta za istraživanja (European Parliamentary Research Service), Direktiva o europskim nalogima za zaštitu 2011/99/EU: Europska procjena provedbe (European Implementation Assessment), rujan 2017.

⁴Europska komisija, (2020.), „Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Direktive 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu”.

⁵GREVIO-vo osnovno evaluacijsko izvješće o Portugalu.

Postupci za traženje EPO-a

Estonija – Estonija se u studiji Europskog parlamenta o upotrebi EPO-a (2017.) navodi kao primjer dobre prakse u pogledu provedbe EPO-a zbog pružanja prevoditeljskih usluga žrtvama nasilja. Glede izdavanja i izvršenja EPO-a, estonsko Ministarstvo pravosuđa uspostavilo je okvir za prijevod EPO obrazaca. Tako se prilikom izdavanja EPO-a on prevodi na službeni jezik i prosljeđuje nadležnom tijelu države izvršiteljice. Nadalje, u slučajevima ako žrtve ne govore estonski jezik pravni okvir predviđa prijevod EPO-a na materinski jezik žrtve na njezin zahtjev. Žrtva također može zatražiti i prijevod dodatne popratne dokumentacije. Ako se ovaj zahtjev odbije, nadležno tijelo mora odbijenicu izreći službenom odlukom.⁶

Podrška žrtvama

Austrija ima intervencijske centre koji se financiraju iz proračuna Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva za socijalna pitanja. Kad sud donese zaštitnu mjeru, policija se obraća nadležnom intervencijskom centru i daje podatke o žrtvama zaštićenih mjerom. Intervencijski centar zatim se obraća žrtvi i nudi pomoć.⁷

Cipar – Udruga za prevenciju nasilja u obitelji (SPAVO) identificirana je kao primjer dobre prakse za podršku žrtvama i procjenu individualnih potreba. SPAVO je neprofitna, nevladina organizacija koja djeluje s ciljem pružanja podrške, informiranja te podizanja svijesti, kao i edukacije o pitanjima nasilja u obitelji. Sve su pružene usluge besplatne. SPAVO nudi integrirane usluge žrtvama obiteljskog nasilja u Cipru, uključujući: pozivni centar koji je besplatan i dostupan 24 sata 365 dana u godini, a u njemu rade psiholozi, socijalni radnici i volonteri koji su posebno educirani. Pruža savjetovanje, informacije o drugim relevantnim uslugama, informacije o osnovnim pravima i mogućnostima žrtava nasilja u obitelji. SPAVO nudi utočište ženama žrtvama nasilja i njihovoj djeci. Sklonište nudi programe čiji je cilj osnaživanja žena kako bi mogle slobodno prepoznati svoje potrebe i donijeti vlastitu odluku o prekidanju kruga nasilja. U savjetovalištu SPAVO psihološku potporu i savjetovanje žrtvama obiteljskog nasilja pružaju posebno educirani psiholozi i socijalni radnici. Sve su usluge integrirane.⁸

Italija – Italija ima veliki broj centara i udruga za borbu protiv nasilja koje pružaju psihološku, ekonomsku i drugu podršku ženama žrtvama nasilja. Talijanski sustav zaštite i podrške žrtvama nasilja i njihovoj djeci uvelike se temelji na aktivnostima ženskih nevladinih organizacija koje vode centre i skloništa protiv partnerskog/obiteljskog nasilja na lokalnoj ili regionalnoj razini. Osim specijaliziranih usluga za žene žrtve, ženski NGO-i organiziraju preventivne aktivnosti i pružaju obuku o nasilju nad ženama policijskim službenicima, tužiteljima, sucima, socijalnim radnicima i drugim dionicima. Uloga koju imaju ženske organizacije dobila je zakonodavno priznanje na nacionalnoj razini Zakonom br. 119/2013, kojim je predviđeno njihovo sudjelovanje u izradi „Izvanrednog akcijskog plana protiv seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja“. Zakon je također prepoznao potrebu da javne institucije blisko surađuju s udrugama i organizacijama civilnog društva koje se bave pružanjem potpore i pomoći ženama žrtvama nasilja, uključujući centre protiv nasilja i skloništa.

⁶Služba Europskog parlamenta za istraživanja (European Parliamentary Research Service), Direktiva o europskim nalogima za zaštitu 2011/99/EU: Europska procjena provedbe (European Implementation Assessment), rujan 2017.

⁷Vijeće Europe, hitni nalog za udaljšavanje u situacijama nasilja u obitelji: čl. 52. Istanbulske konvencije, 2017.

⁸www.domviolence.org.cy

Međuresorna suradnja

Italija – U mnogim uredima tužiteljstva u Italiji razvijena je suradnja između institucija socijalne skrbi i nevladinih organizacija, centara za borbu protiv nasilja nad ženama i javnih i privatnih institucija na lokalnoj razini kako bi se odmah osigurao smještaj za žrtve nasilja u slučajevima kada je njihovo udaljavanje iz doma hitno. U nekim uredima javnog tužiteljstva otvoreni su uredi socijalne službe kao pomoć specijaliziranoj skupini nadležnoj za kaznena djela nad „ranjivim skupinama“ u građanskim i kaznenim stvarima. Ured prima i ocjenjuje izvješća pojedinaca, lokalnih službi, bolnica i staračkih domova u svrhu pružanja podrške. Ova praksa omogućuje bližu suradnju između pravosuđa, policije i socijalnih službi, olakšavajući kako istragu kaznenih djela tako i pružanje zaštite žrtvama. Socijalni radnici surađuju s pravosuđem i policijom podržavajući pravosudnu policiju u slučajevima kada postoji potreba za paralelnom socijalnom intervencijom (poput kućnih posjeta). Osim toga, surađuju sa socijalnim i zdravstvenim službama kada postoji potreba za pokretanjem pravne zaštite u korist osoba uključenih u kazneni postupak. U praksi, pravosudni uredi koji imaju iskustvo ovakve suradnje pozitivno ocjenjuju ovu funkciju jer ona omogućuje brzo identificiranje kompetentnih socijalnih ili zdravstvenih radnika i dobivanje potrebnih odgovora u kratkom vremenu, osiguravajući time općenito brzinu sudskih radnji.⁹

Španjolska – Postoji sveobuhvatan sustav potpore koji je dostupan žrtvama u Španjolskoj, uz blisku suradnju i koordinaciju različitih agencija, uključujući sudove, policiju i nevladine organizacije koji pružaju podršku žrtvama. Psiho-socijalna i pravna podrška dostupna je svim žrtvama i njihovoj djeci, pod uvjetom da žrtva prijavi nasilje; ova podrška također uključuje financijsku pomoć i pomoć u stambenom zbrinjavanju. Usluge podrške žrtvama pružaju nevladine organizacije i državne agencije, čiji rad koordiniraju posebne mjere s ciljem osiguravanja njihove međusobne suradnje u slučajevima izdavanja PO-a.¹⁰

⁹Rezolucija o smjernicama za organizaciju i dobru praksu u postupanju u vezi s rodno uvjetovanim kaznenim djelima i obiteljskim nasiljem (rezolucija od 9. svibnja 2018.), Consiglio Superiore della Magistratura (talijansko Visoko pravosudno vijeće)

¹⁰ Španjolsko nacionalno izvješće stručnoj skupini GREVIO, 2019.

C. Podaci za pojedine zemlje

HRVATSKA

Zaštitne mjere u Hrvatskoj

Rodno uvjetovano nasilje nad ženama u Hrvatskoj uglavnom je uređeno Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO) i Kaznenim zakonom. Zaštitne mjere regulirane su ZZNO-om, Kaznenim zakonom, Zakonom o kaznenom postupku i Prekršajnim zakonom.

Vrste zaštitnih mjera i postupci za primjenu:

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Zaštitne mjere (vrste i trajanje):

- zabrana približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve (1 mjesec do 2 godine),
- udaljenje iz zajedničkog kućanstva (1 mjesec do 2 godine),
- obvezan psihosocijalni tretman počinitelja (najmanje 6 mjeseci),
- obvezno liječenje od ovisnosti (do 1 godine).

Mjere izdaje: Općinski prekršajni sud

Postupak: Mjere zaštite mogu se izreći po službenoj dužnosti, na prijedlog ovlaštenog tužitelja, žrtve ili centra za socijalnu skrb. Sud može izreći mjere zaštite kojima se zabranjuje pristup, uznemiravanje ili uhođenje žrtve nasilja u obitelji i zahtijeva udaljenje iz zajedničkog kućanstva prije pokretanja prekršajnog postupka na prijedlog žrtve ili drugog ovlaštenog tužitelja ako postoji izravna opasnost za sigurnost žrtve ili člana njezine obitelji ili člana zajedničkog kućanstva. Rok za donošenje odluke je 24 sata. Sud donosi odluku nakon saslušanja žrtve i osobe protiv koje se traži zaštita. Žalba ne odgađa izvršenje odluke. Odluka će se ukinuti ako žrtva ili drugi ovlašteni tužitelj ne podignu optužnicu u roku od osam dana od dana donošenja odluke, o čemu je sud dužan upozoriti žrtvu.

Sankcije za kršenje: novčana kazna od najmanje 3000 HRK (400 EUR) ili najmanje 10 dana zatvora.

Kazneni zakon

Zaštitne mjere (vrste i trajanje):

propisuje se ukupno devet zaštitnih mjera koje se mogu primijeniti na bilo kojeg okrivljenika u kaznenom postupku, uključujući:

- zabranu približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtvi (čl. 73. KZ-a), (1 do 5 godina) koja se može izreći na razdoblje od 1 do 5 godina, i
- udaljenje iz zajedničkog kućanstva (čl. 74. KZ-a) (3 mjeseca do 3 godine).

Naloga izdaje: općinski prekršajni sud i županijski sud¹¹.

Postupak: Zaštitne mjere u nadležnosti su kaznenih sudova i stupaju na snagu pravomoćnošću presude. Mjere sigurnosti propisane Kaznenim zakonom može donijeti samo predsjednik sudskog vijeća u predmetu. Da bi se mjere izrekle, njihovo izricanje moraju zatražiti državno odvjetništvo ili žrtva. Sud može odlučiti i o izricanju sigurnosne(ih) mjere(a) bez zahtjeva tužitelja, ako sudac smatra da su takve mjere potrebne.

U slučaju kršenja: do dvije godine zatvora.

Zakon o kaznenom postupku

Zaštitne mjere:

propisano je 11 mjera opreza, od kojih se sljedeće mogu primijeniti u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja (GBV):

- zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja,
- zabrana približavanja određenoj osobi,
- zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,
- zabrana uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe,
- udaljenje iz doma.

Naloga izdaje: Općinski kazneni sud, županijski sud, državni odvjetnik

Postupak: Prije podizanja optužnice mjere opreza utvrđuju se, produljuju i ukidaju odlukom državnog odvjetnika. Nakon podizanja optužnice i dok presuda ne postane pravomoćna ili izvršna, mjeru određuje, produljuje i ukida općinski kazneni sud ili županijski sud.

Sankcije za kršenje: U slučaju nepoštivanja izrečene mjere, mjera se zamjenjuje istražnim zatvorom.

Prekršajni zakon

Zaštitne mjere:

člankom 130. Propisane su mjere opreza, uključujući:

- zabranu posjećivanja određenog mjesta ili područja i
- zabranu približavanja određenoj osobi i zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom.

Naloga izdaje: Općinski prekršajni sud

Postupak: Nakon podizanja optužnice sud može po službenoj dužnosti ili na zahtjev tužitelja donijeti odluku o primjeni jedne ili više mjera opreza prema okrivljeniku kako bi se osigurala prisutnost okrivljenika u postupku, spriječilo okrivljenika u počinjenju novog djela ili sprečavanju ili kompliciranju dokaza u postupku.

¹¹ Ovisno o vrsti kaznenog djela. Na primjer, za kazneno djelo silovanja sudi županijski sud, dok za obiteljsko nasilje sudi općinski kazneni sud.

Ove se mjere mogu primjenjivati tijekom cijelog trajanja prekršajnog postupka. Također ih u slučajevima nasilja u obitelji može izreći i policija na razdoblje do 8 dana. Policija ima rok od 8 dana za podizanje optužnice sa zahtjevom sudu za produljenje trajanja mjere opreza, ili mjera prestaje važiti nakon 8 dana.

Sankcije za kršenje: novčana kazna do 10 000 HRK (1300 EUR).

Učestalost

Dostupni podaci pokazuju da je većina zaštitnih mjera žena žrtava rodno uvjetovanog nasilja izdana u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. To odražavaju podaci koje je prikupila policija, a koji ukazuju na to da se većina slučajeva rodno uvjetovanog nasilja procesuiraju prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, a ne prema Kaznenom zakonu, koji bi podrazumijevao strože kazne, a obuhvatio bi i širi krug žrtava.

EPO i Direktiva 2011/99/EU

Implementacija Direktive u nacionalno zakonodavstvo

Europski nalog za zaštitu (EPO) uspostavljen Direktivom 2011/99/EU preuzet je u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije. Izmijenjen je 4. ožujka 2015. kako bi uključio navedenu Direktivu. Ovim zakonom definiraju se okolnosti i postupci za priznavanje EPO-a iz druge zemlje EU-a, kao i za izdavanje EPO-a u Hrvatskoj. Kako je definirano ovim zakonom, samo žrtva, tj. osoba u korist koje je izdan nalog za zaštitu, može sama ili putem svog pravnog zastupnika zatražiti EPO.

Postupak zahtjeva za EPO - kako pružatelji usluga mogu pomoći žrtvama pri podnošenju zahtjeva

Gdje podnijeti zahtjev za EPO – nadležno tijelo: U Hrvatskoj je tijelo nadležno za izdavanje i priznavanje EPO-a sudac istrage županijskog suda.

- Za izdavanje EPO-a žrtva ili njezin zakonski zastupnik trebaju se obratiti županijskom sudu pred kojim je vođen postupak za izdavanje nacionalnog naloga za zaštitu.
- Za priznavanje EPO-a izdanog u drugoj državi članici EU-a, žrtva ili njezin zakonski zastupnik trebaju se obratiti županijskom sudu prema mjestu gdje žrtva ima ili namjerava imati stalni ili privremeni boravak.

Izdavanje EPO-a – kad žrtva ima nalog za zaštitu od hrvatskog suda i planira putovati/preseliti se u drugu državu članicu EU-a

Za koje se zaštitne mjere može zatražiti EPO?

- **Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji:** zabrana prilaženja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve i udaljenje iz zajedničkog kućanstva.
- **Kazneni zakon:** zabrana prilaženja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve (čl. 73. KZ-a) i udaljenje iz zajedničkog kućanstva (čl. 74. KZ-a).

- **Zakon o kaznenom postupku:** zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja, zabrana približavanja određenoj osobi, zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, zabrana uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe,
- **Prekršajni zakon:** zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja te zabrana prilaska određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom.

Gdje se i kako izdaje EPO?

- EPO se izdaje na zahtjev zaštićene osobe ili njezina skrbnika ili zastupnika koji se podnosi izravno sucu istrage županijskog suda ako zaštićena osoba ima prebivalište ili odluči boraviti u drugoj državi članici.
- EPO se izdaje na propisanom obrascu¹² i sadrži podatke propisane zakonom koji omogućuju njegovo izvršenje u državi izvršiteljici.
- Ne postoji poseban rok za izdavanje ili priznavanje EPO-a u Hrvatskoj. U zakonu se samo navodi da sudac treba postupiti odmah i bez odgađanja. Dopušteno je jedino kašnjenje ako EPO nije preveden na hrvatski jezik. U tim slučajevima postupak se može odgoditi za 15 dana.
- U slučaju žalbe žrtve, sud mora o žalbi odlučiti u roku od tri dana. Ne postoji mogućnost istodobnog izdavanja EPO-a različitim državama kada žrtva izrazi namjeru boraviti u svima njima.

Što se događa po izdavanju EPO-a?

- Županijski sud obavijestit će žrtvu ili njezinog zakonskog zastupnika o izdavanju EPO-a.
- Županijski sud obavijestit će i proslijediti EPO državi izvršiteljici (državi u koju žrtva planira putovati ili se preseliti).
- Ako počinitelj nasilja prekrši EPO, država izvršiteljica mora obavijestiti hrvatske vlasti. Kazna za kršenje jednaka je kazni za kršenje nacionalnog naloga za zaštitu.

Kako pružatelji usluga mogu pomoći žrtvama pri podnošenju zahtjeva za EPO?

- Informirajte svaku žrtvu o vrstama zaštitnih mjera, njihovom trajanju, opsegu primjene i načinu podnošenja zahtjeva. U slučajevima nasilja koje se procesira prema ZZNO-u, sama žrtva može zatražiti mjere zaštite.
- Informirajte svaku žrtvu koja ima zaštitnu mjeru o mogućnosti podnošenja zahtjeva za EPO u slučaju da treba putovati i/ili preseliti se u drugu državu članicu – objasnite postupak zaštite i njegovu dobrobit za žrtvu.
- Pomozite žrtvi da ispuni obrazac zahtjeva za EPO i podnese ga nadležnom županijskom sudu.
- Kad žrtva primi EPO, pružite informacije o njegovoj provedbi i o tome što će se dogoditi u slučaju kršenja naloga.

12 Propisani obrazac preveden je na hrvatski jezik i dio je Zakona o pravosudnoj suradnji, Prilog 12. Može mu se pristupiti ovdje: <https://www.zakon.hr/z/345/Zakon-o-pravosudnoj-suradnji-u-kaznenim-stvarima-s-dr%C5%BEavama-%C4%8Dlanicama-Europske-unije>

Priznavanje EPO-a – žrtva ima EPO iz druge države članice koji treba priznati i provesti u Hrvatskoj

Postupak priznavanja EPO-a:

- Odmah po primitku EPO-a koji je izdalo nadležno tijelo države izdateljice, sudac istrage županijskog suda za područje u kojem žrtva ima prebivalište ili namjerava boraviti, priznat će nalog i poduzeti odgovarajuće mjere u svrhu izvršenja.
- U odluci o priznavanju EPO-a sudac će utvrditi koji je nalog za zaštitu prema hrvatskom nacionalnom zakonodavstvu najbliži onom navedenom u EPO-u. Taj nalog za zaštitu stupit će na snagu i provodit će se u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i procedurama.
- U postupku priznavanja EPO-a sudac treba postupiti odmah i bez odgađanja.
- Ako EPO nije potpun ili nije popraćen prijevodom, sudac istrage odredit će rok za dostavu dopune ili prijevoda, koji ne može biti dulji od 15 radnih dana. Istražni sudac odgodit će donošenje odluke do primitka dopune ili prijevoda EPO-a.
- Priznavanje EPO-a može se odbiti na temelju devet osnova sadržanih u Direktivi.
- Odluku o priznavanju EPO-a sud će bez odgode dostaviti državi izdateljici, žrtvi, njezinom zakonskom zastupniku ili skrbniku i osobi koja uzrokuje opasnost, uz obavijest o zakonskim posljedicama kršenja tih mjera.

Što se događa po priznanju EPO-a?

- Kada sudac istrage županijskog suda prizna EPO koji je izdala druga država članica, o tome mora odmah obavijestiti zaštićenu osobu. Zaštićenu osobu također se mora odmah kontaktirati ako EPO bude odbijen i obavijestiti je o njezinom pravu na žalbu.
- Policija, koja je zadužena za provedbu, mora obavijestiti suca istrage o svakoj radnji osobe koja uzrokuje opasnost koja je protivna odluci..
- U slučaju kršenja mjera izrečenih na temelju EPO-a, sudac istrage ima obvezu obavijestiti nadležno tijelo države izdateljice ili države nadzora. Ova se obavijest podnosi na standardnom obrascu koji je sastavni dio ovog Zakona o pravosudnoj suradnji. Obrazac mora biti preveden na službeni jezik ili drugi jezik koji prihvaća država izdateljica ili država nadzora.
- Sankcije za kršenje EPO-a u Hrvatskoj utvrđuju se na temelju Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku, ovisno o vrsti mjere koju je sudac donio na temelju EPO-a.

Žalbeni postupak

- Žalbu protiv odluke o priznanju EPO-a mogu u roku od tri dana podnijeti zaštićena osoba ili njezin skrbnik ili zakonski zastupnik te osoba koja uzrokuje opasnost .
- Vijeće županijskoga suda o žalbi treba odlučiti u roku od tri dana.
- Kad odluka o priznavanju EPO-a postane pravomoćna, nalog se provodi u skladu s domaćim zakonima.

Kako pružatelji usluga mogu pomoći žrtvama u postupku priznavanja EPO-a?

- Pomozite žrtvi u prevođenju EPO-a na hrvatski ako već nije preveden.
- Pomozite žrtvi da ispuni obrazac za priznavanje EPO-a.
- Nakon što županijski sud službeno prizna EPO i nakon što su izdani odgovarajući nacionalni nalozi za zaštitu, obavijestite žrtvu o opsegu i provedbi tog naloga za zaštitu, uključujući i informaciju o tome tko je zadužen za provedbu i što se događa u slučaju kršenja.

Provedba EPO-a

Iako se čini da su hrvatske odredbe o preuzimanju dovoljne da omoguće izdavanje i priznavanje EPO-a, vrlo je malo EPO-a izdano ili priznato. Nema dostupnih podataka o prevalenciji EPO-a u Hrvatskoj. Bez prikupljanja podataka i bez institucije zadužene za praćenje primjene EPO-a u Hrvatskoj, ne postoji način za utvrđivanje koliko je EPO-a priznato ili izdano.

Europski nalog za zaštitu ne koristi se često u Hrvatskoj. Žene koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje općenito nisu svjesne postojanja mogućnosti pribavljanja takvog naloga pa ga stoga ne traže. Svijest je niska i kod pružatelja usluga kao i u pravnoj profesiji. Ne postoji web mjesto ili bilo koji drugi izvor koji žrtvama pruža informacije o EPO-u. Budući da podaci o EPO-u nisu lako dostupni i da nije bilo kampanja kojima bi se žene informiralo o njihovom pravu na pribavljanje EPO-a, razina svijesti o njegovom postojanju u široj javnosti vrlo je niska. Nijedno centralizirano tijelo nije zaduženo za provedbu ove Direktive pa nema središnje točke informiranja. Županijski sudovi ne prate broj izdanih ili priznatih EPO ova.

Korisni kontakti

- **Središnje nadležno tijelo:** Ministarstvo pravosuđa i uprave <https://mpu.gov.hr/?impaired=0>
- **NGO:** Autonomna ženska kuća Zagreb – Žene protiv nasilja nad ženama <https://www.azkz.net/>
- **Podrška žrtvama (sva kaznena djela):** Udruga za podršku žrtvama i svjedocima Hrvatska <https://pzs.hr/>
- **Hrvatska odvjetnička komora** <http://www.hok-cba.hr/>

CIPAR

Zaštitne mjere u Cipru

U Cipru se zaštitne mjere mogu izreći na temelju **kaznenog prava** i **građanskog prava**.

Prema **kaznenom zakonu**, zaštitne mjere izdaju se u skladu sa:

- (i) **Zakonom o nasilju u obitelji (prevencija i zaštita žrtava) iz 2000. i 2004.** (s izmjenama i dopunama)
- (ii) **Zakonom o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.**
- (iii) **Zakon o nasilju nad ženama iz 2021.**

Vrste zaštitnih mjera dostupne prema kaznenom zakonu sastoje se od **zabrana prilaska** i **naloga za udaljenje žrtve** iz obiteljskog doma ili njezina prebivališta. Posebni uvjeti i ograničenja uključeni u zaštitne mjere podliježu diskreciji suda.

Konkretno, zaštitne mjere sastoje se od:

- *Privremene mjere zabrane prilaska* izdane protiv počinitelja/prijestupnika;
- *Privremene mjere za udaljenje* žrtve iz obiteljskog doma ili mjesta stanovanja;
- *Nalozi za udaljenje* žrtve iz obiteljskog doma ili mjesta stanovanja;
- *Zabrane prilaska* izrečene protiv počinitelja/prijestupnika.

Privremeni zaštitne mjere su privremene naravi i mogu se izdati prije podnošenja kaznene prijave u trajanju do 8 dana. Sud može produljiti trajanje privremenih zaštitnih mjera za daljnjih 8 dana, pod uvjetom da ukupno trajanje privremenog naloga ne prijeđe 24 dana prije podnošenja kaznene prijave. Ako je privremena mjera izdana prema odredbama članaka 30. i 31. Zakona o nasilju nad ženama, ukupna privremena mjera može trajati do 60 dana prije podnošenja kaznene prijave.

Nalozi za udaljenje mogu se izdati nakon podnošenja kaznene prijave i za vrijeme trajanja suđenja, ili, nakon što je suđenje okončao i počinitelj je osuđen, onoliko dugo koliko se smatra potrebnim prema diskrecijskoj odluci suda.

Zabrane prilaska mogu se izdati nakon što je počinitelj optužen ili osuđen, a njihovo trajanje podliježe diskrecijskoj odluci suda.

Kršenje *privremenih mjera* nije kriminalizirano. Međutim, kršenje bilo kojeg od uvjeta sadržanih u *nalozima za udaljenje* i *zabranama prilaska* kazneno je djelo sa zapriječenom kaznom od najviše 2 godine zatvora.

Prema **građanskom pravu**, zaštitne mjere izdaju se u skladu s obiteljskim zakonom, poglavito **Zakonom o odnosima roditelja i djece iz 1990.** (s izmjenama i dopunama) koji predviđa izdavanje:

- mjera kojima se jednom roditelju ili skrbniku odjeljuje djelomično ili potpuno skrbništvo nad maloljetnikom.

Ovaj mjera odnosi se na maloljetne osobe, tj. *djecu mlađu od 18 godina*. O visini i uvjetima skrbništva, kao i trajanju naloga, odlučuje sud diskrecijskom odlukom.

Kršenje zaštitnih mjera kriminalizira se pod određenim okolnostima, ovisno o posebnim ograničenjima i uvjetima sadržanima u nalogu za zaštitu koji su prekršeni.

Tko je zaštićen?

Prema kaznenom pravu:

- žrtve obiteljskog zakona prema Zakonu o nasilju u obitelji;
- djeca žrtve seksualnog zlostavljanja i/ili seksualnog iskorištavanja djece mlađa od 18 godina na temelju Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.;
- Žrtve rodno uvjetovanog nasilja nad ženama prema Zakonu o nasilju nad ženama iz 2021.

Prema građanskom pravu:

- Maloljetnici mlađi od 18 godina ako jedan ili oba roditelja nisu uspjeli ili nisu u mogućnosti izvršavati svoje dužnosti roditeljske skrbi, *na primjer zbog nasilja u obitelji*, ili ako je jedan roditelj osuđen za kazneno djelo koje uključuje život, zdravlje ili moral maloljetnika.

Kako žrtve mogu zatražiti zaštitnu mjeru?

U kaznenom pravu, prema odredbama:

(i) Zakona o nasilju u obitelji

● *Privremenih mjera (članak 22.)*

- ✓ Uz zahtjev je potrebno priložiti ***izjavu po zakletvom žrtve ili bilo koje druge osobe koja ima izravne spoznaje o činjenicama ili bilo koji dokaz da postoji prima facie rizik od primjene ili ponavljanja nasilja od strane počinitelja.***
- ✓ Osobe koje mogu zatražiti privremenu mjeru za udaljenje su: član obitelji, ili policija, ili javni tužitelj, ili državni odvjetnik, ili obiteljski savjetnik, ili bilo koja druga osoba koja djeluje u ime bilo kojeg od prethodno navedenih subjekata.

● *Nalozi za udaljenje (članak 21.) i Zabrane prilaska (članak 23.)*

- ✓ Osobe koje mogu zatražiti izdavanje naloga za udaljenje su: socijalne službe, ili obiteljski savjetnik, ili javni tužitelj.

(ii) Zakon o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.

● *Privremene zaštitne mjere (članak 33.)*

- ✓ Uz zahtjev je potrebno priložiti ***izjavu po zakletvom žrtve ili bilo koje druge osobe koja ima izravne spoznaje o činjenicama ili bilo koji dokaz da postoji prima facie rizik od primjene ili ponavljanja nasilja od strane počinitelja.***

- ✓ Osobe koje mogu zatražiti privremeni nalog za udaljenje su: član obitelji, ili policija, ili državni odvjetnik Republike, ili obiteljski savjetnik, ili skrbnik imenovan u skladu sa Zakonom o odnosima roditelja i djece iz 1990. (s izmjenama), ili ravnatelj socijalne službe ili povjerenik ili bilo koja druga osoba koja djeluje u ime bilo kojeg od prethodno navedenih subjekata.

- *Nalozi za udaljenje (članak 32.) i Zabrane prilaska (članak 34.)*

- ✓ Osobe koje mogu zatražiti izdavanje naloga za udaljenje su: socijalne službe ili javni tužitelj.

(iii) **Zakon o nasilju nad ženama iz 2021.**

- *Privremeni nalozi za udaljenje (članci 29. i 30.)*

- ✓ Uz zahtjev je potrebno priložiti **izjavu po zakletvom žrtve ili, u slučaju maloljetne žrtve, bilo koje druge osobe koja je u situaciji da ima izravne spoznaje o činjenicama ili bilo koji dokaz da postoji prima facie rizik od primjene ili ponavljanja nasilja od strane počinitelja.**

- ✓ Osobe koje mogu zatražiti privremeni nalog za udaljenje su: žrtva, ili policija, ili državni odvjetnik, ili socijalne službe ili, u slučaju maloljetne žrtve, skrbnik imenovan u skladu sa Zakonom o odnosima roditelja i djece iz 1990. (s izmjenama i dopunama).

- *Nalozi za udaljenje (članak 32.)*

- ✓ Osobe koje mogu zatražiti izdavanje naloga za udaljenje su: [Nije primjenjivo].

- *Zabrane prilaska (članak 33.)*

- ✓ Osobe koje mogu zatražiti izdavanje zabrane prilaska su: [Nije primjenjivo].

U građanskom pravu, prema odredbama **Zakona o odnosima roditelja i djece iz 1990. (s izmjenama i dopunama)**:

- Osobe koje mogu zatražiti izdavanje naloga za zaštitu su: roditelj, ravnatelj socijalnih službi ili javni tužitelj.

Učestalost zaštitnih mjera

Nema dostupnih podataka o učestalosti zaštitnih mjera u Cipru; ne postoji službeni registar koji evidentira broj i vrstu naloga za zaštitu izdanih u Cipru.

EPO i Direktiva 2011/99/EU

Republika Cipar preuzela je Direktivu EU-a 2011/99/EU („**Direktiva**“) u nacionalno zakonodavstvo 2015. **Zakonom 156(I)/2015 o Europskom nalogu za zaštitu 2015.** („**ciparski zakon o EPO-u**“).¹³ Ovaj zakon odražava odredbe Direktive.

Postupak zahtjeva za izdavanje EPO-a - kako socijalne službe mogu pomoći žrtvama pri podnošenju zahtjeva

¹³ http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2015_1_156.pdf (samo na grčkom).

Ako:

- žrtva s kojom uspostavite kontakt ima nalog za zaštitu koji je u njezinu korist izdao okružni sud tijekom suđenja u kaznenom postupku
- zaštitnu mjeru određuje najmanje jedno od sljedećih ograničenja protiv počinitelja:
 - ✓ zabrana ulaska u određene objekte, mjesta ili određena područja u kojima žrtva prebiva ili ih posjećuje;
 - ✓ zabrana ili reguliranje svakog kontakta sa žrtvom, u bilo kom obliku; ili
 - ✓ zabrana ili reguliranje počiniteljeva pristupa žrtvi bliže od unaprijed određene udaljenosti;
- žrtva (i) odluči nastaniti se ili već prebiva ili (ii) odluči ostati ili već boravi u drugoj državi članici unutar EU-a (s izuzetkom Irske i Danske),

ima pravo podnijeti zahtjev za EPO istom okružnom sudu koji je izdao nalog za zaštitu prema **članku 6. ciparskog Zakona o EPO-u** i **članku 7. ciparskog zakona o EPO-u**.

- Samo žrtva može zatražiti EPO od okružnog suda.
- Nije potrebno pravno zastupanje.
- Zahtjev se sastoji od popunjavanja standardnog obrasca priloženog ciparskom Zakonu o EPO-u.¹⁴
- Pravna pomoć žrtvama koje traže EPO nije predviđena ciparskim Zakonom o EPO-u; međutim, žrtve mogu imati pravo na pravnu pomoć prema nacionalnom zakonodavstvu o pravnoj pomoći.¹⁵

Što se događa po izdavanju EPO-a?

- Okružni sud obavijestit će žrtvu ili njezinog zakonskog zastupnika o izdavanju EPO-a.
- Okružni sud obavijestit će i proslijediti EPO državi izvršiteljici ([državi B ili] državi članici u koju žrtva planira putovati ili se preseliti).

Kako socijalne službe mogu pomoći žrtvama pri podnošenju zahtjeva za EPO?

- Pružanje informacija: obavijestiti žrtve o njihovom pravu na zahtjev za EPO i pružanje informacija o ciparskom Zakonu o EPO-u.
- Pružanje pravnih savjeta i/ili savjetovanje.
- Pružanje informacija i pomoći pri podnošenju zahtjeva za pravnu pomoć.
- Upućivanje na relevantne službe kao što su policija, socijalne službe itd.

¹⁴ Dostupno ovdje (samo na grčkom jeziku): http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2015_1_156.pdf.

¹⁵ Dostupno ovdje (samo na grčkom jeziku): http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2002_1_165/division-dd2e3b1b91-0d25-4feb-b0a1-148d4b1ebd14.html. Pogledajte također (na engleskom) <http://www.cyprusbarassociation.org/files/cba/Legal-aid-Legislation.pdf>.

Priznavanje EPO-a – žrtva ima EPO iz druge države članice koji treba priznati i provesti u Cipru

Postupak priznavanja EPO-a:

- Po primitku EPO-a izdanog od strane druge zemlje članice:
 - ✓ u slučajevima kada je žrtva rezident Cipra, EPO priznaje okružni sud okruga u kojem žrtva ima prebivalište;
 - ✓ u slučajevima u kojima žrtva nije rezident, Okružni sud u Nikoziji priznaje EPO.
- Okružni sud može prihvatiti EPO iz druge države članice na engleskom jeziku, kao i na službenim jezicima Cipra.¹⁶
- Priznavanje EPO-a od strane okružnog suda smatra se prioritarnim uzimajući u obzir posebne okolnosti slučaja, kao što su hitnost predmeta, datum dolaska žrtve u Cipar i, gdje je to moguće, stupanj rizik za žrtvu.

Što se događa po priznanju EPO-a?

- Nakon što okružni sud prihvati EPO, usvojit će sve naloge za zaštitu dostupne prema ciparskom zakonu koje u najvećoj mogućoj mjeri osiguravaju ekvivalentnu zaštitu žrtvi.
- Žrtvu, počinitelja i državu izdavateljicu okružni sud obavještava o odluci o priznanju i izvršenju EPO-a.
- Ako počinitelj prekrši EPO, okružni sud ovlašten je izreći kaznene ili nekaznene sankcije prema ciparskom zakonu, ovisno o slučaju.

Žalbeni postupak

- Ako okružni sud ne prizna EPO, žrtva ima pravo uložiti žalbu na odluku i podnijeti zahtjev za nacionalni nalog za zaštitu prema ciparskom zakonu.

Kako pružatelji usluga mogu pomoći žrtvama u postupku priznavanja EPO-a?

- Nakon što županijski sud prizna EPO i nakon što sud izda odgovarajući nacionalni nalog ili naloge za zaštitu, obavijestite žrtvu o opsegu i provedbi tog naloga za zaštitu, uključujući i informaciju o tome tko je zadužen za provedbu i što se događa u slučaju kršenja.

Provedba EPO-a

Nema dostupnih podataka o broju EPO-a izdanih ili izvršenih u Cipru. Pravosudni sustav ne bilježi niti prati broj izdanih ili izvršenih EPO-ova, pa nije moguće procijeniti uporabu EPO-a na Cipru. Međutim, čini se da **do sada u Cipru nije bilo izdavanja ni priznavanja i izvršavanja EPO -ova.**

¹⁶ European Parliamentary Research Service (EPRS), 2017., str. 44. Dostupno na:
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU%282017%29603272_EN.pdf.

Identificirani su slijedeći problemi:

- žrtvama nedostaju informacije o njihovom pravu na EPO i njihovim pravima kao žrtvama.
- Nema organiziranih obuka pravnih stručnjaka, uključujući pravosuđe, tužitelje i odvjetnike koji dolaze u kontakt sa žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, o primjenama EPO-a i odredbama ciparskog Zakona o EPO-u – to znači da je manje vjerojatno da će pravni stručnjaci obavijestiti žrtve o njihovom pravu na EPO kada žele putovati u drugu državu članicu ili se preseliti u nju.
- Ne postoji zakonska obveza tužiteljstva ili odvjetnika koji zastupaju žrtve rodno uvjetovanog nasilja da žrtve obavijeste o njihovom pravu na podnošenje zahtjeva za EPO prema ciparskom Zakonu o EPO-u; iako su suci dužni obavijestiti žrtve o njihovom pravu traženja EPO-a prema članku 7. stavku 3. ciparskog zakona o EPO-u, nema dokaza informiraju li suci doista žrtve u praksi.

Korisni kontakti

- Ciparska odvjetnička komora - popis odvjetnika za pružanje pravne pomoći:
<https://www.cyprusbar.org/LegalAssistance.aspx>
- Savjetodavno povjerenstvo za sprječavanje i borbu protiv nasilja u obitelji – korisni kontakti:
http://www.familyviolence.gov.cy/cgibin/hweb?-A=31&-V=links&_VCATEGORY=0000
- Ciparska policija, jedinica za nasilje u obitelji i zlostavljanje djece, tel.: +357 22 808442, e-adresa:
domviol.childabuse@police.gov.cy, web [https://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/2913319CAC1AFDB1C2258400041D65F?](https://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/2913319CAC1AFDB1C2258400041D65F?OpenDocument)
[OpenDocument](https://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/2913319CAC1AFDB1C2258400041D65F?OpenDocument) mjesto:

REPUBLIKA ČEŠKA

Zaštitne mjere u Republici Češkoj

U Republici Češkoj su mjere zaštite žrtava kaznenih djela od ponovljenih kršenja od strane počinitelja, regulirane kaznenim, građanskim i upravnim pravom. Mjere zaštite mogu se primijeniti u fazi istrage, kao i sigurnosne mjere određene u fazi izricanja kazne. Mogu biti u obliku zabrane pristupa, zabrane kontakta i naloga za udaljenje. Zatim, policija može izdati hitni nalog – nalog za deložaciju – protiv počinitelja kao hitnu mjeru prema upravnom zakonodavstvu.

Zaštitne mjere izdane prema češkom kaznenom pravu:

- **Pravni okvir:** Zakon o kaznenom postupku¹⁷
- **Značajke:** Ovi se nalozi za zaštitu smatraju najučinkovitijim privremenim mjerama. Međutim, pravosudna tijela ne koriste ove zaštitne mjere vrlo često. Izricanje privremene mjere nije povezano s određenim kaznenim djelima.
- **Glavna svrha:** a) zaštititi žrtve, i b) spriječiti optuženika da poćini daljnja kaznena djela tijekom postupka.
- **Naloga izdaje:** Zaštitne mjere može izreći **sud ili tužitelj** prema članku 88. (c) i dalje Zakona o kaznenom postupku
- **Sadržaj:** Zaštitne mjere zabranjuju počinitelju naroćito kontaktiranje oštećene strane, najblićih srodnika ili drugih osoba, naroćito svjedoka, ulaćenje u zajednićki stan koji dijeli s oštećenom stranom i njegovu neposrednu blizinu i boravak u takvom stanu.
- **Postupak:** Sud ili javni tužitelj (ovisno o fazi kaznenog postupka) odlučuju o privremenoj mjeri, bez prijedloga¹⁸ Odluku mogu pokrenuti istražitelj (policijski službenik) ili žrtva/njezin odvjetnik. Zaštitne mjere u kaznenom postupku mogu se izreći od trenutka podizanja optućnice protiv osobe (dakle, osoba više nije samo osumnjićena, nego optućena osoba). Mjera se izdaje u pisanom obliku i stupa na snagu ćim se dostavi počinitelju. Za razliku od građanskog prava, privremene mjere prema kaznenom pravu nastavljaju biti na snazi sve dok to zahtijeva njihova svrha, najdulje dok ne bude donesena konaćna odluka u predmetu.¹⁹ Ako optućenik prekrši ovu mjeru, prijete mu disciplinska kazna, druga vrsta privremene mjere, pritvor ili sankcije zbog ometanja izvršenja službene odluke i protjerivanje.²⁰ Međutim, zadnja opcija primjenjuje se samo ako optućeni više puta ili na ozbiljan naćin poćini ovu povredu.

17 Zakon o kaznenom postupku (Zakon br. 141/1961), prijevod ZKP-a –

https://www.legislationline.org/download/id/6371/file/Czech%20Republic_CPC_1961_am2012_en.pdf

18 ćl. 88. (m) Zakona o kaznenom postupku (Zakon br. 141/1961)

19 ćl. 88. (n) Zakona o kaznenom postupku (Zakon br. 141/1961)

20 ćl. 337. Kaznenog zakona (Zakon br. 40/2009), Prijevod Kaznenog zakona -

https://www.legislationline.org/download/id/6370/file/Czech%20Republic_CC_2009_am2011_en.pdf

Zaštitne mjere izdane prema češkom građanskom pravu:

- **Pravni okvir:** U slučajevima obiteljskog nasilja ili uhođenja češće se koriste zaštitne mjere prema češkom građanskom pravu, posebice prema Zakonu o posebnim sudskim postupcima²¹, koji se izričito bavi „zaštitnom mjerom za zaštitu od nasilja u obitelji i uhođenja“.
- **Postupak:** Zaštitne mjere izdaju se na prijedlog podnositelja zahtjeva u slučajevima fizičkog ili psihičkog nasilja, nadziranja ili uznemiravanja. Podnositelj zahtjeva mora podnijeti prijedlog, uključujući tvrdnju koja obrazlaže razloge zbog kojih je potrebno izdati zaštitnu mjeru, kao i dokaze koji potkrepljuju takav zaključak.²² Privremena mjera ne izdaje se samo na zahtjev ugrožene osobe, nego i na zahtjev nekoga drugog, u pravilu malodobne osobe koja živi u zajedničkom stanu s nasilnom osobom i ugroženom osobom.
- **Mjere izdaje:** Nadležan je okružni sud u mjestu prebivališta podnositelja zahtjev²³ Takav prijedlog prvi je korak u pokretanju parničnog postupka u kojem sud odlučuje o tužbi (bez javne rasprave). Sud je dužan odlučiti o izdavanju predložene zaštitne mjere u roku od 48 sati od podnošenja zahtjeva²⁴ i može naložiti nasilnoj osobi privremeno napuštanje zajedničkog stambenog prostora i njegove neposredne okoline ako ona tamo prebiva ili zabraniti ulazak u njega, kao i narediti suzdržavanje od susreta ili kontaktiranja podnositelja prijedloga i/ili suzdržavanje od neželjenog promatranja i uznemiravanja podnositelja na bilo koji način, može naložiti nasilnoj osobi da privremeno napusti i ne ulazi u zajednički stambeni prostor i njegovu okolinu i da se suzdrži od susretanja ili kontaktiranja podnositelja zahtjeva ili neželjenog promatranja i uznemiravanja.²⁵
- **Značajke:** Ova odluka postaje izvršiva njezinim donošenjem i traje mjesec dana i može se produljiti do šest mjeseci.²⁶ Obično se dostavljanje sudske odluke i osiguravanje njezinog poštivanja povjerava sudskim izvršiteljima. Ako izvršitelji ne uspiju, može se pozvati policija radi provođenja PO-a.

Nalozi za deložaciju (iseljenje) prema upravnom pravu

- **Pravni okvir:** Zakon o policiji Češke Republike.²⁷
- **Svrha:** Deložacija se koristi za zaštitu osoba koje su izložene riziku od nasilja u obliku napada na život, zdravlje ili slobodu ili iznimno teškog napada na ljudsko dostojanstvo te je stoga u pravilu usmjerene na žrtve obiteljskog nasilja.
- **Naloge izdaje:** Samo je policija Republike Češke bez zahtjeva nadležna za izvršenje deložacije, tj. iseljenje počinitelja iz zajedničkog stambenog prostora i njegove okolice.²⁸

21 Zakon o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013)

22 Čl. 402. Zakona o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013)

23 Čl. 400. Zakona o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013)

24 Čl. 404. Zakona o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013)

25 Čl. 405. st. 1. Zakona o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013)

26 Čl. 407. i 408. Zakona o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013)

27 Zakon o policiji Češke Republike (Zakon br. 273/2008)

28 Čl. 44. st. 1. Zakona o policiji Češke Republike (Zakon br. 273/2008)

- **Značajke i postupak:** Nalog za deložaciju traje 10 dana (s mogućnošću produljenja)²⁹ i počinitelj nasilja mora napustiti definirani prostor bez nepotrebnog odgađanja i suzdržati se od ulaska u definirani prostor i kontaktiranja ugrožene osobe.³⁰ U slučaju deložacije, policijski službenik mora barem jedanput tijekom određenog razdoblja obaviti provjeru na mjestu s kojeg je počinitelj trebao biti isključen.³¹ Policijski službenik provjerava nije li navedena osoba tamo prisutna. Međutim, policijski službenik ne može ući u stan osim ako to žrtva dopusti. Ako iseljena osoba prekrši nalog za deložaciju, može počinuti kazneno djelo ometanja izvršenja službene odluke i protjerivanja.³² Nalozi za deložaciju i zaštitne mjere izdani prema građanskom pravu prilično se često koriste, za razliku od naloga za zaštitu donesenih prema kaznenom zakonu koji se nedovoljno koriste.

EPO i Direktiva 2011/99/EU

Implementacija u nacionalno zakonodavstvo – osnovne informacije

- **Pravni okvir:** U Republici Češkoj Direktiva 2011/99/EU o europskom nalogu za zaštitu preuzeta je u Zakon br. 104/2013 Sb. o međunarodnoj pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima izmjenom br. 77/2015 Sb., na snazi od 1. svibnja 2015. Europski nalog za zaštitu opisan je u čl. 340.-356. tog zakona. Vlada je u Memorandumu objašnjenja objavila smjernice za primjenu Direktive o EPO-u u nacionalnom kontekstu, a posebno za vrste nacionalnih naloga za zaštitu koje spadaju u nadležnost Direktive o EPO-u i EPO-a.
- **Nadležno tijelo:** Tijelo ovlašteno za izdavanje EPO-a je sud ili državno odvjetništvo; a tijelo ovlašteno za priznavanje EPO-a je kružni sud.
- **Značajke:** Češka je jedna od partnerskih zemalja u kojoj zakonodavstvo o preuzimanju uključuje detaljnije odredbe o vrstama naloga za zaštitu koji spadaju u obuhvat EPO-a, čime je uspostavljen vjerojatno restriktivan pristup izdavanju EPO-a. Odredbe prema građanskopravnom zakonodavstvu koje propisuju izdavanje nacionalnih zaštitnih mjera posebno za žrtve obiteljskog nasilja i uhođenja izričito su isključene iz obuhvata EPO-a. Republika Češka preuzela je i usvojila većinu temeljnih odredbi Direktive. Češka je, uz Italiju, jedina zemlja partner u projektu koja u nacionalnom zakonodavstvu propisuje izričitu obvezu obavještanja žrtve o njezinom pravu da zatraži EPO. Za razliku od toga, glede pravne pomoći može se ukazati na nedostatno preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo. Nisu donesene odredbe za pružanje pravne pomoći žrtvama koje traže EPO, što dodatno ograničava žrtve u ostvarivanju njihovih prava i njihovom pristupu pravosuđu.

Postupak zahtjeva za EPO – kako socijalne službe mogu pomoći žrtvama pri podnošenju zahtjeva

29 čl. 44. st. 2. Zakona o policiji Češke Republike (Zakon br. 273/2008

30 čl. 45. st. 1. Zakona o policiji Češke Republike (Zakon br. 273/2008

31 čl. 47. st. 4. Zakona o policiji Češke Republike (Zakon br. 273/2008

32 čl. 337. Kaznenog zakona (Zakon br. 40/2009), Prijevod Kaznenog zakona -

https://www.legislationline.org/download/id/6370/file/Czech%20Republic_CC_2009_am2011_en.pdf

- **Dostavljanjem informacija** o EPO-u onima koji ispunjavaju uvjete za njegovo izdavanje, tj. osobi koja se planira preseliti u drugu državu članicu a radi njezine zaštite izdan je nalog za zaštitu u njezinu korist prema češkom kaznenom pravu.
- **Pomoć podnositeljima u ispunjavanju zahtjeva** i osiguravanje službenog prijevoda ovog obrasca na češki jezik. Češki zakon predviđa da se oni mogu priznati ako je nalog za zaštitu izdalo sudsko ili slično tijelo druge države članice u skladu sa svojim zakonodavstvom **na zahtjev zaštićene osobe**. Zahtjev se podnosi na standardnom obrascu navedenom u Prilogu I. Direktive. Službeni prijevod ovog obrasca trenutno nije dostupan češkim podnositeljima zahtjeva za EPO.

Postupak

- Prije izdavanja EPO-a, pravosudno tijelo (sudovi ili javno odvjetništvo) obvezno je provjeriti da li zaštitna mjera na temelju koje će se izdati EPO nameće ograničenja samo prema **kaznenom zakonu**. Istodobno ono utvrđuje je li opisano ponašanje kazneno djelo u Češkoj. Ako nije riječ o kaznenom djelu, sud neće izdati EPO.
- Zaštićena osoba može zatražiti izricanje EPO-a bilo od nadležnog tijela države izdateljice, ili od nadležnog tijela države izvršiteljice. Ako se zahtjev za izdavanje EPO-a odbije, zaštićena osoba ima pravo podnijeti žalbu protiv takve odluke.
- Okružni sud u mjestu u kojem zaštićena osoba (privremeno) prebiva nadležan je za donošenje odluka o priznavanju EPO-a.
- Sud mora donijeti dva (2) naloga; jedan za priznavanje EPO-a i drugi za usvajanje sličnih mjera zaštite, već propisanih Zakonom o kaznenom postupku. Zakon ne navodi nikakva vremenska ograničenja za donošenje odluka; postoji samo obveza donošenja odluke bez neopravdanog odgađanja.
- Okružni sud obavezan je informirati zaštićenu osobu, osobu koja uzrokuje opasnost i nadležno tijelo države izdateljice o poduzetim mjerama. Ako sud ne priznaje EPO, mora obavijestiti zaštićenu osobu o mogućnosti traženja privremenih mjera u skladu s češkim Kaznenim zakonom.

Provedba EPO-a

Iako se čini da su češke odredbe o implementaciji dovoljne da omoguće izdavanje i priznavanje EPO-a, to se do sada nije dogodilo. Prema podacima primljenim od međunarodnog odjela Ureda vrhovnog javnog tužitelja, do 2020. godine **nije evidentiran niti jedan EPO**. Također, nije evidentirano izdavanje EPO -a iz drugih država članica EU-a.

Glavne su prepreke u procesu podnošenja zahtjeva i izvršenja EPO-ova u Republici Češkoj Republici sljedeće:

- Češka je jedna od partnerskih zemalja u kojoj zakonodavstvo o preuzimanju uključuje detaljnije odredbe o vrstama naloga za zaštitu koji spadaju u obuhvat EPO-a, čime je uspostavljen vjerojatno restriktivan pristup izdavanju EPO-a.

- Odredbe prema građanskopravnom zakonodavstvu koje propisuju izdavanje nacionalnog naloga za zaštitu posebno za žrtve obiteljskog nasilja i uhođenja izričito su isključene iz obuhvata EPO-a, kao i nalozi za deložaciju. Zaštitne mjere se češće izdaju u skladu s odredbama građanskog prava, a ne odredbama kaznenog prava, radi zaštite žrtava obiteljskog nasilja.
- U Češkoj Republici svijest o EPO-u u široj javnosti i među stručnjacima iznimno je niska.
- Preuzimanje Direktive o EPO-u nije bilo popraćeno praktičnim smjernicama za pravne i socijalne stručnjake, kao ni za sudska/administrativna tijela uključena u njezinu provedbu. Iako je obveza informiranja zaštićene osobe o EPO-u ugrađena u češko zakonodavstvo, teško da su osobe kojima je potrebna zaštita obaviještene o mogućnosti podnošenja zahtjeva.
- Ne postoji kampanja niti sveobuhvatna informacijska platforma usmjerena na EPO. Nedostatak relevantnih i razumljivih informacija temeljna je prepreka podnošenju zahtjeva za EPO.

Korisni kontakti:

NVO koje pomažu žrtvama obiteljskog i seksualnog nasilja:

- **ACORUS, z. ú.** organizacija je sa sjedištem u Pragu koja pruža pomoć kod jednostavnih pravnih podnesaka i surađuje s vanjskim odvjetnicima (info@acorus.cz, <http://www.acorus.cz/>).
- **Persefona, z. s.** sa sjedištem u Brnu, osigurava složene usluge za žrtve, uključujući pravnu pomoć, za regiju Južna Moravska (poradna@persefona.cz, <https://www.persefona.cz/>).
- **profem, o. p. s. – centar za žrtve obiteljskog i seksualnog nasilja** pruža složenu pravnu, socijalnu i psihološku pomoć u uredima u Pragu, Berounu, Příbramu i Benešovu (info@profem.cz, <https://www.profem.cz/>).

NVO koje pomažu žrtvama kaznenih djela:

- **Bílý kruh bezpečí, z. s.** djeluje u raznim češkim gradovima (kao što su Olomouc, Ostrava, Pardubice, České Budějovice, Jihlava itd.), nudi pravnu podršku i surađuje s vanjskim odvjetnicima (bkb@bkb.cz, <https://www.bkb.cz/>).
- **In IUSTITIA, o. p. s.** fokusira se na žrtve zločina iz mržnje i nudi pravne i socijalne usluge u Pragu i Brnu (in-ius@in-ius.cz, <https://www.in-ius.cz/>).

NVO koje pomažu strancima i migrantima:

- **Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), z. s.** (Organizacija za pomoć izbjeglicama), prisutna u Pragu, Brnu, Hradec Královéu, Plzenju i Ostravi, nudi pomoći migrantima ili tražiteljima azila u pravnim pitanjima s inozemstvom, koordinira pravno zastupanje (opu@opu.cz, <https://www.opu.cz/>).
- **Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), o. p. s.** (Udruga za integraciju i migracije) pomaže strancima i migrantima koji žive u Češkoj Republici i pruža im pravnu podršku na brojnim jezicima (poradna@migrace.com, <https://www.migrace.com/>).

Odvjetnici

- **Registar pružatelja pomoći žrtvama kaznenih djela** javna je baza podataka koju održava Ministarstvo pravosuđa i koja sadrži popis odvjetnika koji pomažu žrtvama nasilja i zločina (<https://otc.justice.cz/verejne/seznam.jsf>).
- **Češka odvjetnička komora**, kao udruga odvjetnika, može biti od koristi prilikom traženja pravnog zastupnika (<https://www.cak.cz/>).

GRČKA

Zaštitne mjere u Grčkoj

U grčkom zakonu mjere zaštite predviđene za žrtve svih oblika nasilja sadržane su u općem građanskom i kaznenom zakonodavstvu te u specifičnijim odredbama Zakona o nasilju u obitelji.

Vrste zaštitnih mjera i postupci

Građansko pravo:

U građanskom pravu i posebno u člancima 731. et seq. Zakona o parničnom postupku (ZPP), predviđene su sigurnosne mjere „*Privremeno rješavanje situacije*“ kao i nadležna pravosudna tijela, postupak i trajanje.

Privremene mjere koje se mogu naložiti prema članku 735. stavku 2. ZKP-a:

- deložacija tuženika iz obiteljskog prebivališta,
- preseljenje,
- zabrana približavanja prebivalištu ili radnim prostorijama podnositelja zahtjeva ili prebivalištima bliskih srodnika/dječjim školama i skloništima

Mjere izdaje: Građanski sud

Postupak: Građanski sudovi imaju pravo naložiti kao sigurnosnu mjeru svaku radnju, izostanak radnje ili toleriranje određene radnje osobe protiv koje je zahtjev usmjeren. Odluka Suda privremene je naravi i valjana je samo ako žrtva podnese tužbu za trajno rješavanje slučaja. Budući da sudski postupci mogu trajati od 2 do 6 mjeseci, privremena sudska zaštita može se odobriti i izdavanjem privremenog naloga.

Trajanje: Zaštitne mjere traju do odluke suda u tužbi za trajno rješavanje slučaja

Provedba: U grčkom pravosuđu najčešće mjere zaštite (sigurnosti) koje izriču grčki građanski sudovi u slučajevima SGBV-a (članak 735. ZPP-a) uglavnom su: a) u slučajevima nasilja u obitelji, oduzimanje roditeljskog skrbništva zbog prethodnog nasilnog ponašanja, preseljenja osobe iz obiteljskog prebivališta i reguliranje komunikacije s djecom i b) u slučajevima koji nisu obiteljski; zabrana približavanja ugroženoj osobi i zabrana boravka u određenom području/mjestu.

Kazneno pravo:

U **grčkom kaznenom pravu**, Kaznenom zakonu (KZ) i Zakonu o kaznenom postupku (ZKP) osobi koja uzrokuje opasnost izriču se ***mjere ograničenja***.

Vrste zaštitnih mjera prema članku 283., stavku 1. CPC-a:

- davanje jamstva,
- obveza optuženika da se u određenim razdobljima javlja istražitelju ili drugom tijelu u Grčkoj ili u grčkom konzulatu u inozemstvu,

- zabrana odlaska ili boravka u određenom mjestu ili u inozemstvu i zabrana druženja ili sastajanja s određenim osobama.

Postupak i nadležnost:

nadležni sud za izricanje, uvjeti, njihova vrsta i trajanje razlikuju se u svakoj fazi kaznenog postupka; a) prethodni postupak, b) donošenje sudske odluke ili c) izricanje kazne.

U fazi prethodnog postupka:

Izdaje: istražitelj

Postupak: U prethodnom postupku, a naročito tijekom ispitivanja, optuženiku se mogu postaviti restriktivni uvjeti. Nadležan za njihovo izricanje je istražitelj, koji izdaje nalog, nakon pribavljanja prethodne pisane suglasnosti tužitelja. Svaki spor između istražitelja i tužitelja rješava Vijeće kaznenih sudaca. Prema članku 282. st. 2 (CCP), svrha restriktivnih uvjeta je s jedne strane spriječiti rizik od novih kaznenih djela koje bi počinila optužena osoba, a s druge strane osigurati da se ona pojavi na ispitivanju ili na sudu i da presuda bude izvršena.

Za njihovo izricanje moraju se primijeniti sljedeći uvjeti:

- ozbiljni dokazi o krivnji za osobu optuženu za kazneno djelo ili prekršaj za koje je predviđena kazna zatvora od najmanje 3 mjeseca (članci 283. stavak 1. i 283. stavak 2. CCP-a),
- poznato prebivalište u zemlji ili da joj se nije olakšao bijeg pripremnim radnjama ili da prethodno nije bila u bijegu od suda ili od kazne ili nije proglašena krivom za bijeg kao pritvorenik ili za kršenje ograničenja boravka radi bijega ili da nema neopozivih presuda za slična kaznena djela tako da se s razlogom očekuje da ako bude puštena na slobodu neće počiniti druga kaznena djela (članak 286. stavak 1.).

Trajanje: Do konačne odluke kaznenog suda.

Kad se donosi sudska odluka

Mjere izdaje: Kazneni sud

Postupak:

Prilikom donošenja sudske odluke, kazneni sud može postaviti restriktivne uvjete u sljedećim slučajevima:

- osoba je osuđena na kaznu zatvora ne dulju od tri godine i
- izvršenje kazne odgađa se na vrijeme od jedne do tri godine u skladu s člankom 99. stavkom 1. ili se dio kazne odgađa (članak 100. stavak 1. KZ-a).

Ovi restriktivni uvjeti nameću se disjunktivno ili kumulativno i indikativno su navedeni u članku 99. stavku 2. (KZ). Ako optuženik prekrši odredbe članka 81. st. 5 (KZ) predviđa se, među ostalim, ukidanje ograničenja i izvršenje odgođene zatvorske kazne.

Trajanje: Ako su određeni sudskom odlukom, traju za razdoblje utvrđeno u njoj i u svakom slučaju do izdržavanja kazne.

U fazi izricanja kazne

Mjere izdaje: Sudsko vijeće

Postupak: U fazi izricanja kazne, osobe osuđene na kaznu zatvora mogu biti puštene, osim ako nije opozvano, u slučajevima izričito predviđenima člankom 105. B KZ--a i pod uvjetima utvrđenim člankom 106. KZ-a. Prema članku 106. st. 2a' KZ-a, osoba koja je otpuštena može podlijegati određenim obvezama koje se tiču načina života, a posebno njezinog prebivališta, analognom primjenom članka 99. stavka 2. KZ-a. Također, prema članku 105. stavku 3. KZ -a, u slučaju da se kazna zatvora zamijeni izdržavanjem kazne u prebivalištu osuđene osobe, sud može diskrecijski postaviti odgovarajuće uvjete (one iz članka 99. stavka 2. slučajeva d` do f`), uz analognu primjenu članka 99. stavka 4 (KZ) ili kazna pod elektroničkim nadzorom.

Trajanje: Trajanje je do izdržavanja kazne.

U slučaju kršenja zaštitne mjere Članak 169.A stavak 2 KZ-a predviđa kaznu zatvora do tri godine za svakoga tko krši naloge o ograničenju u pogledu slobode kretanja/boravka koji su doneseni odlukom suda/sudskog vijeća.

Zakon o nasilju u obitelji 3500/2006

U grčkom zakonu, najvažniji zakon za osobe kojima je potrebna zaštita je Zakon 3500/2006 o **nasilju u obitelji (ZNO)**.

Vrste zaštitnih mjera: članak 15. predviđa sigurnosne mjere koje građanski sudovi mogu izreći protiv počinitelja obiteljskog nasilja. One su:

- deložacija tuženika iz obiteljskog prebivališta,
- preseljenje,
- zabrana približavanja prebivalištu ili radnim prostorijama podnositelja zahtjeva ili prebivalištima bliskih srodnika/dječjim školama i skloništima.

Mjere izdaje: nadležni istražitelj ili kazneni sud ili sudsko vijeće, ovisno o fazi kaznenog postupka.

Postupak: Slično, u kontekstu kaznenog postupka, članak 18. sadrži okvirni popis restriktivnih uvjeta koji se izriču počinitelju u slučaju nasilja u obitelji te definira postupak, uvjete i svrhu njihovog izricanja. Ti se restriktivni nalozi izriču ako se to smatra potrebnim za zaštitu tjelesnog i duševnog integriteta žrtve.

Trajanje: Njihovo trajanje nije navedeno, ali je izričito predviđeno da se izriču na onoliko dugo koliko je potrebno. Značajno je napomenuti da su, nakon izmjene Zakona 3500/2006 Istanbulsom konvencijom, navedeni restriktivni uvjeti važeći do njihovog opoziva, zamjene ili izmjene od strane pravosudnog tijela/tužitelja koje su ih izrekli.

U slučaju kršenja: Članak 18. stavak 1 također predviđa kaznu zatvora u slučaju kršenja gore navedenih mjera/ ograničenja.

EPO i Direktiva 2011/99/EU

Grčka je preuzela je Direktivu EU-a 2011/99/EU u nacionalno zakonodavstvo 2016. Zakonom 4360/2016 o Europskom nalogu za zaštitu 2015.

Postupak zahtjeva za EPO

Uvjeti:

- „žrtva“ već ima mjeru zaštite koji je u njezinu korist izdalo pravosudno tijelo u Grčkoj (tužitelj, istražitelj, sud)
- Navedena mjera zaštite određuje najmanje jedno od sljedećih ograničenja protiv počinitelja:
 - ✓ zabrana ulaska u određene objekte, mjesta ili određena područja u kojima žrtva prebiva ili ih posjećuje;
 - ✓ zabrana ili reguliranje svakog kontakta sa žrtvom, u bilo kom obliku; ili
 - ✓ zabrana ili reguliranje počiniteljeva pristupa žrtvi bliže od unaprijed određene udaljenosti;
- žrtva odluči nastaniti se (boraviti) ili već prebiva (boravi) u drugoj državi članici unutar EU-a (s izuzetkom Irske i Danske), a isti počinitelj ju slijedi.

Osoba kojoj je potrebna zaštita ima pravo podnijeti zahtjev za izdavanje EPO-a tužitelju suda koji je izdao nalog za zaštitu prema članku **5. Zakona 4360/2016**.

- Samo žrtva može podnijeti zahtjev za EPO, osobno ili putem (zakonskog ili socijalnog) zastupnika.
- Moraju podnijeti/ispuniti standardni obrazac priložen Zakonu o EPO-u i uputiti ga nadležnom tijelu države izdavateljice ili države izvršiteljice.
- Pravna pomoć žrtvama koje traže EPO nije predviđena grčkim zakonom o EPO-u; međutim, žrtve mogu imati pravo na pravnu pomoć u skladu s nacionalnim programima pravne pomoći

Priznavanje EPO-a

- Po primitku EPO-a, tužitelj prvostupanjskog suda u mjestu u kojem zaštićena osoba (privremeno) boravi nadležan je za njegovo priznavanje i usvajanje svih mjera zaštite dostupnih prema nacionalnom pravu koje odgovaraju sličnom slučaju.
- Tužitelji moraju izdati dva naloga:
- jedan za priznavanje EPO-a,
- drugi za usvajanje sličnih mjera zaštite, već propisanih zakonom.

Kako socijalne službe mogu pomoći žrtvama pri podnošenju zahtjeva za EPO?

- Pružanje informacija: obavijestiti žrtve o njihovom pravu na zahtjev za EPO i pružanje informacija o grčkom Zakonu o EPO-u i njegovoj provedbi na europskoj razini.
- Pomoć u popunjavanju standardnog obrasca (priloženog zakonu o EPO-u) i njegovom podnošenju nadležnom tužitelju (po potrebi i prevođenje).
- Upućivanje na druge relevantne službe kao što su policija, socijalne službe itd.

Provedba EPO-a

Nema dostupnih podataka o broju EPO-a izdanih ili izvršenih u Grčkoj. Pravosudni sustav ne bilježi i ne prati broj izdanih ili izvršenih EPO-a, a Ministarstvo pravosuđa, transparentnosti i ljudskih prava koje je određeno kao središnje tijelo za koordinaciju i pomoć tužiteljima do sada nije evidentiralo takve podatke. Stoga se čini da **do sada u Grčkoj nije bilo izdavanja ni priznavanja/izvršavanja EPO-ova.**

Identificiran je niz prepreka:

- žrtvama nedostaju informacije o njihovom pravu na EPO i njihovim pravima kao žrtvama.
- Nema organiziranih obuka pravnih stručnjaka, uključujući pravosuđe, tužitelje i odvjetnike koji dolaze u kontakt sa žrtvama rodno uvjetovanog nasilja o primjenama EPO-a i odredbama grčkog zakonodavstva – to znači da je manje vjerojatno da će pravni stručnjaci obavijestiti žrtve o njihovom pravu na EPO kada žele putovati u drugu državu članicu ili se preseliti u nju.
- Ne postoji zakonska obveza pravosuđa, tužiteljstva ili odvjetnika/socijalnih radnika koji pomažu žrtvama rodno uvjetovanog nasilja da ih obavijeste o njihovom pravu na podnošenje zahtjeva za EPO prema grčkom zakonu.

Korisni kontakti

- **Središnje nadležno tijelo:** Ministarstvo za transparentnost u pravosuđu i ljudska prava (europska i međunarodna suradnja) Voditeljica odjela za europske i međunarodne poslove, gđa Kara: tel.: 213 130-7088 (-7236) MKara@justice.gov.gr
- **Tužitelj Vrhovnog kasacijskog suda** - Odjel za međunarodne odnose i cjeloživotnu obuku tužitelja, tel. 210 6411528
- **NGO Diotima** <https://diotima.org.gr/en/>, [pravni poslovi](#), e-adresa: diotima@otenet.gr, tel.: 210-3244380 (odvjetnica gđa Apostolaki)
- **Savez udruga žena prefekture Heraklion**, www.kakopoiisi.gr, e-pošta: info@kakopoiisi.gr, tel.: 2810 24 21 21

ITALIJA

Zaštitne mjere u Italiji

Zaštitu koju pruža talijanski pravni sustav čine mikrosustavi integrirane zaštite: mjere mogu biti upravne, građanske i kaznene naravi, a primjenjive su na određene vrste kaznenih djela (uhođenje, ozljeda, obiteljsko nasilje, seksualno nasilje).

U kaznenim stvarima uključuju se tužitelji, suci prethodne istrage, a u nekim slučajevima i pravosudna policija, kao i razne socijalne službe. Pravo na obranu uvijek podržavaju i odvjetnici.

Glavne pravne osnove pružaju talijanski Kazneni zakon, Zakon o kaznenom postupku i Građanski zakonik: uz to, nekoliko je velikih zakona uredilo rodno uvjetovano nasilje i nasilje u obitelji.

Glavni zakoni o rodno uvjetovanom i obiteljskom nasilju

Općenito, ovo je zakonodavstvo osmišljeno radi uređivanja nasilnog ponašanja na koje se mogu primijeniti nalozi za zaštitu.

Zakon br. 154 od 4. travnja 2001. uveo je u talijanski pravni sustav glavne mjere i pravila za naloge za zaštitu.

Zakonska uredba br. 11 od 23. veljače 2009. uvela je kazneno djelo proganjanja (uhođenje, članak 612. *bis* Kaznenog zakona), pružajući žrtvi informacije o centrima za borbu protiv nasilja i uvodeći besplatni telefonski broj u Predsjedništvu talijanskog Vijeća ministara - Odjel za jednake prilike.

Zakonska uredba br. 93 od 14. kolovoza 2013. („zakon o femicidu“ uvela je u sustav hitno udaljenje iz obiteljskog doma, kao i pooštavanje kazni i odredbe za nove otegotne okolnosti: nasilje nad trudnicama; zlostavljanje u obiteljima; fizičko nasilje nad maloljetnicima ili u njihovoj prisutnosti; nasilje koje su počinili supružnik - čak i bivši supružnik - ili oni koji imaju ili su imali odnos sa žrtvom, čak i ako nema braka ili suživotne zajednice. Osim toga, osigurana je besplatna pravna pomoć, o trošku države, žrtvama zlostavljanja u obiteljima, sakaćenja žena, grupnog seksualnog nasilja i uhođenja. I konačno, svaka izmjena ili ukidanje mjera protiv počinitelja, uključujući naloge za puštanje na slobodu, mora se u pisanom obliku priopćiti žrtvi kao upozorenje.

Prema **Zakonu br. 161 od 17. listopada 2017.**, kojim se reformirao antimafijski zakon, nove mjere prevencije mogu se primijeniti na osumnjičene za uhođenje. Naročito će se primjenjivati poseban nadzor javne sigurnosti, kojem se može dodati zabrana boravka u jednoj ili više općina. Kad se druge preventivne mjere ne smatraju prikladnima, od osumnjičenog progonitelja može se tražiti da boravi u općini prebivališta ili uobičajenom boravištu.

Zakon br. 69 od 19. srpnja 2019., koji se još naziva „Crveni kod“, predviđa povećanje kazni i otegotne čimbenike, brzinu u rješavanju kaznenih postupaka³³, posebne tečajeve osposobljavanja za različite

³³Za ovu vrstu postupka kao da je aktivirana neka vrsta „požarnog alarma“ s prioritarnim tretmanom: tako pravosudna policija, suočena s prijavom kaznenog djela obiteljskog ili rodno uvjetovanog nasilja, prikuplja informacije i odmah ih dojavljuje javnom tužitelju, koji u roku od tri dana mora saslušati oštećenu stranu ili uzeti podatke od osobe koja je prijavila ta kaznena djela. Brzina i promptnost istraga usmjereni su na maksimalno moguće ograničavanje mogućnosti nastanka kaznenog djela ponovljenog nasilja. Osim toga, za kaznenu prijavu predviđeno je 12

policijske službe i mogućnost psihološkog tretmana za počinitelja, s ciljem rehabilitacije i potpore, što bi također moglo rezultirati i odgodom kazne.

Tim su zakonom uvedena i nova kaznena djela: kršenje naloga o udaljenju iz obiteljskog doma i zabrana približavanja mjestima koja posjećuje oštećenik; deformacija izgleda osobe trajnim ozljeđivanjem lica; namjerno nasilno kazneno djelo koje povlači pravo žrtve na državnu odštetu; nedopušteno širenje seksualno eksplicitnih slika ili videozapisa bez pristanka prikazanih osoba (osvetoljubiva pornografija); primjena nasilja ili prijetnje ili iskorištavanje okolnosti ranjivosti ili psihičke inferiornosti ili potrebe neke osobe, zlouporabom obiteljskih, kućnih, radnih ili odnosa vlasti koji proizlaze iz skrbnitva nad osobom zbog medicinskog liječenja, osposobljavanja ili obrazovanja, nadzora ili pritvora u poticanju osobe na sklapanje braka ili građanske zajednice.

Upravne mjere zaštite

Zakonska uredba od 14. kolovoza 2013., br. 93 propisuje da nasilje u obitelji uključuje sve ozbiljne i ne samo epizodne činove fizičkog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja koji se događaju u obiteljima ili kućanstvima ili između sadašnjih ili bivših supružnika ili osoba povezanih postojećom ili prošlom romantičnom vezom, bez obzira na to je li počinitelj takvih zločina dijelio sa žrtvom isto prebivalište.

Vrste zaštitnih mjera

- Mjera se sastoji od usmenog upozorenja
- Visoki dužnosnik talijanskog Ministarstva unutarnjih poslova („Questore“) bez odgađanja obavještava počinitelja nasilja o uslugama dostupnim na tom području, uključujući obiteljska savjetovališta, službe za mentalno zdravlje i ustanove za liječenje ovisnosti, kako bi se spriječilo ponavljanje kaznenog djela.
- Ako se utvrde situacije nasilja ili zlostavljanja prema strancu i čini se da postoji vrlo stvarna i stalna opasnost po njegovu sigurnost (kao posljedica odabira bijega od nasilja ili kao posljedica izjava danih tijekom prethodne istrage ili suđenja), Questore će izdati boravišnu dozvolu kako bi žrtvi omogućio bijeg od nasilja.

Izdaje: „Questore“³⁴.

Postupak: Postupak počinje prezentiranjem kaznenih djela od strane žrtve, a nakon procjene okolnosti nasilja u obitelji, tijelo usmeno opominje počinitelja, pozivajući ga na odgovarajuće ponašanje u skladu sa zakonom: također se može donijeti mjera o oružju, streljivu i vozačkim dozvolama. Općenito, u upravnom

mjeseci (umjesto šest).

³⁴Visoki dužnosnik talijanskog Ministarstva unutarnjih poslova koji je u određenoj pokrajini predstavnik za vezu s prefektom (predstavnik vlade na tom području), odgovoran je za tehničku koordinaciju policijskih službi i javni red.

kontekstu uključena je samo policija, neovisno (na temelju informacija) ili na zahtjev žrtve: o mjeri se odlučuje nakon što je žrtva saslušana i policija je provela potrebne istrage.

Trajanje: Prefekt, na prijedlog Questorea, može oduzeti vozačku dozvolu na jedan do tri mjeseca.

U slučaju kršenja: samo za slučajeve uhođenja, kršenje upozorenja dovodi do pokretanja kaznenog postupka po službenoj dužnosti, *ex officio*.

Građanske zaštitne mjere

Svrha je građanskih mjera ne reagirati na obiteljsko zlostavljanje imajući u vidu buduću kaznu (kao u kaznenim stvarima, gdje mjera opreza utječe na pokretanje kaznenog postupka), nego radnjom koja završava što je moguće bržom mjerom, u smislu predostrožnosti i prevencije, kao što je osiguravanje prekida obiteljskog zlostavljanja i smanjenje rizika od ponavljanja takvog nasilja.

Pri izricanju građanskih mjera, građanski sudac donosi naloge koji mogu proizlaziti i iz kaznenih djela (što će ocjenjivati suci kaznenog suda), ali za koje se poduzimaju građanske mjere.

Vrste zaštitnih mjera prema člancima 342. bis i 342. ter Građanskog zakonika

- udaljenje iz obiteljskog doma suživotnog partnera ili supružnika koji su se nasilno ponašali,
- zabrana približavanja mjestima koja žrtva obično posjećuje (posebno radnom mjestu, rodnom ili domu drugih bliskih srodnika ili drugih osoba i školama djece, osim ako supružnik ili suživotni partner moraju ići na ista mjesta zbog potrebe posla.
- sudac može također naložiti uključivanje područnih socijalnih službi ili centra za obiteljsko posredovanje, kao i udruga čija je svrha podržati i smjestiti žene i maloljetne osobe ili druge žrtve zlostavljanja i maltretiranja.
- takvo tijelo može zahtijevati povremenu isplatu naknade koja se daje suživotnim partnerima čak i na način da ju izravno isplaćuje poslodavac osobe koja uzrokuje opasnost.

Mjere izdaje: Građanski sudac ima isključivu nadležnost nad obiteljskim zlostavljanjem koje podliježe nižim zatvorskim kaznama, poput, na primjer, premlaćivanja ili lakših ozljeda, budući da u tim slučajevima kazneni sudac ne može izreći mjere opreza.

Postupak (članak 736 bis Zakona o parničnom postupku): Kad ponašanje supružnika ili drugog suživotnog partnera nanosi ozbiljnu štetu fizičkom ili moralnom integritetu ili slobodi drugog supružnika ili suživotnog partnera, sudac, na zahtjev oštećene strane i odlukom, nalaže supružniku ili partneru čije je ponašanje štetno za fizički ili moralni integritet ili slobodu drugog supružnika ili suživotnog partnera, da se suzdrži od takvog ponašanja i nalaže neku od zaštitnih mjera.

Trajanje: Trajanje naloga za zaštitu ne može prijeći jednu godinu, a može se produljiti, na zahtjev oštećenika, samo ako postoje ozbiljni razlozi i samo strogo za vrijeme koliko je potrebno.

U slučaju kršenja: nepridržavanje uvjeta naloga za zaštitu kazneno je djelo. Kazna je ona predviđena člankom 388. stavkom 2. Kaznenog zakona: kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna u iznosu od 103 EUR do 1032 EUR.

Kaznene mjere zaštite

Ove je mjere zakonodavac uveo u obliku „mjera opreza“, naime prisilnih mjera u odnosu na slobodu optuženika protiv kojih su izneseni jaki dokazi krivnje. Sudac za kaznena djela može izreći mjere opreza predviđene za kaznena djela kažnjiva kaznom zatvora iznad tri godine.

Vrste zaštitnih mjera

- Jedna od mjera opreza (**članak 282. bis Zakona o kaznenom postupku**) koja se izvršava je izbacivanje iz obiteljskog doma: u tom slučaju optuženi mora trenutačno napustiti obiteljski dom (pod obiteljskim domom podrazumijeva se suživot, stoga se također odnosi na *de facto* obitelji ili oblike suživota koji nisu nužno stabilizirani³⁵). Ako postoji opasnost za sigurnost oštećenika ili njegovih bliskih srodnika, sudac može zahtijevati da se optuženi ne približava mjestima koja posjećuje oštećena strana: radno mjesto, rodni dom ili dom bliskih srodnika.
- Druga mjera (**članak 282. ter Zakona o kaznenom postupku**) uređuje zabranu pristupa ili obvezu držanja na određenoj udaljenosti od mjesta koja oštećenik i njegovi bliski srodnici uobičajeno posjećuju: u tu svrhu može se uspostaviti i način kontrole pomoću elektroničkih sredstava ili drugih tehničkih instrumenata, npr. elektroničkih narukvica (ali samo u slučaju kućnog pritvora i uz pristanak optuženika).
- Postoji i mjera hitnog udaljenja iz obiteljskog doma (**članak 384. bis Kaznenog zakona**, uvedena Zakonom br. 93/2015, poznatim kao „zakon protiv femicida“). Pravosudna policija, po ovlaštenju (pisanim ili usmenim uz pisanu potvrdu ili telematskim sredstvima) državnog odvjetnika, ima ovlast narediti hitno udaljenje iz obiteljskog doma, uz zabranu približavanja mjestima koja obično posjećuje oštećena strana, s obzirom na one koji su uhvaćeni *in flagrante delicto* kaznenih djela iz članka 282. bis (6), dok postoje opravdani razlozi za vjerovanje da se kazneno djelo može ponoviti, ozbiljnim i stalnim ugrožavanjem života ili psihološkog integriteta oštećene strane. To je mjera opreza čija je funkcija zaštititi oštećenu stranu od nasilnog ponašanja počinitelja unutar i izvan doma. Javni tužitelj je obavezan zatražiti od suca preliminarne istrage potvrđivanje mjere, u skladu s pravilima postupka. Hitno udaljenje opravdano je flagrantnošću sljedećih kaznenih djela: kršenje obveza pomoći u obitelji; zlouporaba sredstava za korekciju ili uspostavljanje discipline; osobne ozljede; smanjenje ili održavanje roba ili robovanje; dječja prostitucija; dječja pornografija; posjedovanje pornografskog materijala; trgovina ljudima; kupnja i otuđenje robova; seksualno nasilje; ozbiljno seksualno nasilje; spolni odnosi s maloljetnicom; korupcija maloljetnika; grupno seksualno nasilje; prijetnje, formulirane prema suživotnom partneru ili njihovim bliskim srođnicima.

Mjere izdaje: Sudac prethodne istrage, javni tužitelj u slučaju članka 384 *bis* Kaznenog zakona.

Postupak: Naloga za zaštitu traži javni tužitelj, a izriče ih sudac za prethodnu istragu. Nadzor naloga za zaštitu povjeren je samoj žrtvi. Dodatni nadzor, poput kućnih posjeta, može se primijeniti prema diskrecijskoj odluci policije. Uz to, probacijski službenik može pitati, tijekom sastanaka s počiniteljem, je li se

³⁵ Zakon br. 54 od 4. travnja 2001., koji je uveo ovu odredbu, izričito upućuje na utanačenja kojima je cilj suzbijanje nasilja u „obiteljskim odnosima“.

pridržavao naloga za zaštitu; konačno, službe za potporu žrtvama mogu posredno, uz njezinu pomoć, provjeriti je li žrtva sigurna.

Trajanje: jedna godina, osim u slučaju produljenja, koje se mora zatražiti, ako i dalje postoje ozbiljni razlozi.

U slučaju kršenja: Kršenje obveza ili opisanih mjera opreza kažnjivo je zatvorom od šest mjeseci do tri godine (članka 397. *bis* Kaznenog zakona).

Putem obavijesti o primijenjenim mjerama, oštećena se strana obavještava o pravu da zatraži izdavanje europskog naloga za zaštitu (EPO) kako bi se preselila u drugu državu članicu s pravom na zaštitu, putem EPO-a, nalogom za zaštitu sličnom izvornom nalogu, bez potrebe za pokretanjem novog postupka.

EPO i Direktiva 2011/99/EU

Europske odredbe (Direktiva 2011/99/EU) preuzete su u Italiji **Zakonskom uredbom br. 9 od 11. veljače 2015.** Prema Uredbi:

- Pravosudni sudovi nadležni su za izdavanje EPO-a ili za priznavanje EPO-a izdanog u drugoj zemlji članici. Ministarstvo pravosuđa središnje je nadležno tijelo za slanje i primanje europskih zaštitnih mjera i naloga za zaštitu.

Izdavanje EPO-a

- Nadležan je isti sudac koji je u kaznenom postupku izrekao primjenu naloga za zaštitu (članci 282. *bis* i 282. *ter* Zakona o kaznenom postupku). Ovaj sudac obavještava žrtvu o mogućnosti podnošenja zahtjeva za EPO i odlučuje o zahtjevu zaštićene osobe, koja mora naznačiti gdje namjerava boraviti. Protiv odluke o odbijanju ili proglašavanju zahtjeva nedopustivim, žrtva se može žaliti Vrhovnom kasacijskom sudu.
- Pravosudno tijelo koje je izdalo EPO šalje nalog Ministarstvu pravosuđa radi prosljeđivanja nadležnom tijelu države izvršiteljice, nakon prijevoda EPO-a na jezik te države. Zaštićena osoba bit će obaviještena ako zemlja izvršiteljica ne prizna EPO-

Priznavanje EPO-a

- Da bi se pribavili priznanje i provedba EPO-a izdanog u drugoj državi članici potrebno je podnijeti zahtjev na talijanskom jeziku Ministarstvu pravosuđa, koje ga zatim prosljeđuje Prizivnom sudu u čijem je okrugu zaštićena osoba izjavila da boravi ili želi boraviti. Ako se EPO prizna, Ministarstvo u tom slučaju obavještava zaštićenu osobu, osobu koja uzrokuje opasnost (također putem nadležnog tijela države izdateljice), pravosudnu policiju (kako bi se izvršile mjere nadzora) i socijalne službe mjesta u kojem je zaštićena osoba izjavila svoju namjeru preseljenja. Komunikacija

mora biti napisana na jeziku kojim govore primatelji i mora biti sastavljena tako da se osobi koja uzrokuje opasnost ne otkriju adresa i kontaktni podaci zaštićene osobe.

- U slučaju kršenja uvjeta naloga za zaštitu od strane osobe koja uzrokuje opasnost, pravosudna policija obavijestit će Prizivni sud koji, u tom slučaju, može primijeniti ozbiljniju privremenu mjeru. Sud će obavijestiti nadležno tijelo države izdateljice EPO-a o kršenju. Obavijest će biti poslana u standardnom obliku, na jeziku države izdateljice.
- EPO također može biti odbijen: u takvim će slučajevima pravosudno tijelo obavijestiti Ministarstvo pravosuđa, koje će bez odgode obavijestiti nadležno tijelo države izdateljice: prema talijanskom zakonu, ako nisu ispunjeni određeni pravni uvjeti, EPO se ne može priznati.

Učinkovita provedba EPO-a

Prema Izvješću Europske komisije o provedbi Direktive u državama članicama od svibnja 2020.³⁶ u razdoblju 2015.-2018. izdano je 37 EPO-ova, a 15 ih je izvršeno, dok je u prethodnom razdoblju, koliko je poznato, bio izdan samo jedan EPO u Italiji. Ministarstvo pravosuđa je 2017. zatražilo od prizivnih sudova da evidentiraju EPO -ove izdane u zemlji i one izdane u drugim državama članicama i priznate u Italiji, zajedno s povezanim zaštitnim mjerama, te ih prosljede Ministarstvu. To će tijelo zatim prosljediti podatke Europskoj komisiji radi statističke analize i u svrhu praćenja stvarne provedbe Direktive. Zbirni i specifični podaci trenutno nisu dostupni.

Korisni kontakti

- **Središnje nadležno tijelo za EPO:** Ministarstvo Pravosuđa – Ured za međunarodnu suradnju, via Arenula 70 - 00186 Roma - e-adresa: cooperation.dginternazionale.dag@giustizia.it
- **Nacionalno tijelo za suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja i diskriminacije:** Predsjedništvo talijanskog Vijeća ministara – Odjel za jednake mogućnosti, Largo Chigi 19 – 01187 Rim tel. br. +39-06 -6779 5339

Podrška žrtvama:

- Broj telefona 1522: to je javna usluga koju promiče Predsjedništvo talijanskog Vijeća ministara – Odjel za jednake mogućnosti. Na tom besplatnom broju koji je otvoren od 0-24 primaju se zahtjevi za pomoć i podršku od žrtava nasilja i uhođenja putem specijaliziranih operatera.
- Državna policija – broj telefona 113
- Youpol: aplikacija koju je Državna policija izradila za obiteljsko zlostavljanje, koja žrtvu izravno spaja s policijom. Može se preuzeti besplatno, a dostupna je za iOS i Android uređaje.

³⁶ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Direktive 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu”, 11. svibnja 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:187:FIN>

- Europski telefonski broj za hitne slučajeve: 112 (možete nazvati jedinstveni europski broj za hitne slučajeve, 112, besplatno sa svog fiksnog ili mobilnog telefona, čak i ako nemate SIM karticu, vaš uređaj je zaključan ili nemate sredstava za telefonsku uslugu).
- Udruge za podršku i zaštitu žena, žrtava nasilja (*Telefono Rosa, Donne in rete contro la violenza, ...*)

Korisni izvori o EPO-u

Ako želite saznati više o EPO-u, ovdje navodimo popis relevantnih dokumenata i drugih poveznica.

Dokumenti EU-a

- **European Implementation Assessment of the Directive 2011/99/EU**, procjenu europske provedbe Direktive 2011/99/EU objavila je 2017. Europska parlamentarna istraživačka služba, European Parliamentary Research Service. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU%282017%29603272_EN.pdf.
- Izvješće **Report of the European Parliament regarding implementation of Directive 2011/99/EU on the EPO** objavljeno je 2018. i sadrži opće preporuke za preuzimanje Direktive o EPO-u u domaći pravni poredak. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0065_CS.html.

Izvješća i podaci

- **Mapping the legislation and assessing the impact of protection orders in the EU Member States** temeljito je izvješće iz 2015. proizašlo iz programa Daphne III Europske komisije koje donosi sažetak podataka o nalogima za zaštitu, uključujući EPO. Dostupno na: <http://poems-project.com/wp-content/uploads/2015/04/Intervict-Poems-digi-1.pdf>.
- Zaštita žrtava rodno uvjetovanog nasilja u EU, **Protection of the Gender-Based Violence Victims in the EU** publikacija je koju je Sveučilište u Barceloni izdalo 2014. U njoj se navode informacije o provedbi direktive o EPO-u u državama članicama EU -a i usredotočuje se na funkciju EPO-a kao instrumenta međunarodne pravosudne suradnje. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/281555933_Protection_of_the_Gender-Based_Violence_Victims_in_the_European_Union.
- **Europski nalog za zaštitu: Its application to the victims of gender violence** publikacija je financirana iz programa Daphne III Europske komisije i objavljena 2015. Publikacija analizira transponiranje Direktive o EPO-u u vezi sa zaštitom žrtava rodno uvjetovanog nasilja. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/281555482_The_European_Protection_Order_Its_Application_to_the_Victims_of_Gender_Violence.

Članci

- **Prekogranične mjere zaštite u EU** naslov je članka iz 2016. autorice Dutte Anatal za Journal of Private Law. U članku se nastoji skicirati pristup EU zakonodavca izradi Direktive o EPO-u i nastoji ukazati na njezine slabosti. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17441048.2016.1143689>.
- **Zaštitne mjere u državama članicama EU-a: Gdje smo i kamo idemo?** naslov je članka koji je 2012. napisala Suzan van der Aa za European Journal on Criminal Policy and Research s ciljem da pruži

pregled trenutnog zakonodavstva o nalogima za zaštitu u EU. Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-011-9167-6>.

- **Europski nalog za zaštitu: Nema vremena za gubljenje ili gubljenje vremena?** naslov je članka koji su 2011. objavili autori van der Aa i Ouwerkerk u European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Dostupno na: <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/the-european-protection-order-no-time-to-waste-or-a-waste-of-time>.

Projekti EU-a

- **Artemis** –Promicanje prava na zaštitu žena primjenom Direktive 2011/99/EU i Europskog naloga za zaštitu, web mjesto: www.artemis-europa.eu

Hrvatska

- Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, s obrascem zahtjeva, <https://www.zakon.hr/z/345/Zakon-o-pravosudnoj-suradnji-u-kaznenim-stvarima-s-dr%C5%BEavama-%C4%8Dlanicama-Europske-unije>
- Europski portal za e-pravosuđe, https://e-justice.europa.eu/content_european_protection_order-360-hr.do

Cipar

- Ciparska odvjetnička komora - zakonodavstvo o pravnoj pomoći: <http://www.cyprusbarassociation.org/files/cba/Legal-aid-Legislation.pdf>
- Pravosudna služba, Vrhovni sud, Republika Cipar - zahtjev za pravnu pomoć (samo na grčkom jeziku) <http://www.supremecourt.gov.cy/judicial/sc.nsf/All/D25E254964A1F850C22583B00043B149?OpenDocument>
- Savjetodavno povjerenstvo za sprječavanje i borbu protiv nasilja u obitelji: http://www.familyviolence.gov.cy/cgi-bin/hweb?-V=index&_FSECTION=20000&-dindex.html

Republika Češka

- Zakon br. 104/2013 Coll. - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=NIM:205471>
- Europski pravosudni portal https://e-justice.europa.eu/content_mutual_recognition_of_protection_measures-358--maximize-cs.do
- profem - centum pro oběti domácího a sexuálního násilí website - <https://www.profem.cz/shared/clanky/837/Informa%C4%8Dn%C3%AD%20materi%C3%A1l%20EPO.pdf>

Grčka

- Ministarstvo pravosuđa, transparentnosti i ljudskih prava (europska i međunarodna suradnja) <https://www.ministryofjustice.gr>

- Supreme Annulment Court Prosecutor - Department of International Relations and Lifelong Training of Prosecutors <https://eisap.gr/>
- Istraživački centar za rodnu jednakost (KETHI) <https://www.kethi.gr/en>

Italija

- **Besplatna pravna pomoć** - Consiglio Nazionale Forense (Talijansko nacionalno odvjetničko vijeće) <https://www.consiglionazionaleforense.it/modulistica>
- Nacionalni strateški plan za pitanje nasilja muškaraca nad ženama 2017-2020 <http://www.pariopportunita.gov.it/wp-content/uploads/2018/03/testo-piano-diramato-conferenza.pdf>
- Zakonska uredba br. 9 od 11. veljače 2015, (provedba Direktive 2011/99/EU) <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:2015;9>

E. Zapažanja predstavnika/ca organizacija civilnoga društva o europskom nalogu za zaštitu u odnosu na nacionalno zakonodavstvo i zaštitne mjere

Tijekom transnacionalnog seminara za organizacije civilnoga društva koji se održao 13. srpnja 2021. godine predstavnici i predstavnice nevladinih organizacija i organizacija civilnoga društva iz partnerskih zemalja (Cipar, Hrvatska, Grčka, Republika Češka i Italija) iznijeli su svoja opažanja vezano uz primjenu zaštitnih mjera u okviru nacionalnog zakonodavstva, kao i i primjenu europskog naloga za zaštitu.

Glavni izazovi koje su identificirali sudionici u pogledu provedbe nacionalnih mjera zaštite i EPO -a su:

- Žene žrtve često nisu svjesne svojih prava, a perspektiva žrtve često se zanemaruje.
- Žene žrtve često se suočavaju s dvostrukom viktimizacijom i zastupaju ih manje kompetentni odvjetnici.
- Žene žrtve su one koje su prisiljene napustiti kućanstvo, a partneri i počinitelji zločina ostaju u kućanstvu. Počinitelji se često ne suočavaju s posljedicama svojih postupaka.
- Postoje oprečna pravila kada su prava očeva u sukobu s pravom žene žrtve koja ima zaštitnu mjeru.
- Prikupljanje podataka i dostupnost podataka često su ograničeni, te stoga postoje poteškoće u praćenju slučajeva.
- Konvencija *Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* i Direktiva 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela se ne provode učinkovito.
- Postoji veliki raspon pravnih alata i mehanizama koje žrtve mogu koristiti, ali u praksi se premalo koriste.
- Postupak izdavanja nacionalnih zaštitnih mjera često predugo traje, pa žene, do žene migrantice često imaju problema s pristupom zaštitnim mjerama, što također utječe na upotrebu EPO-a .
- Nedovoljno financiranje ženskih nevladinih organizacija od strane nacionalnih i inozemnih vlada i niske stope prijavljivanja nasilja.
- EPO nije široko poznat među stručnjacima; iako smatraju da je EPO vrlo koristan alatom sudionici seminara nisu upoznati sa slučajevima primjene EPO-a. EPO je učinkovita mjera posebno za žene migrantkinje i izbjeglice u Europi. Osim toga, sudionici su predložili sljedeće preporuke za poboljšanje primjene nacionalnih zaštitnih mjera i EPO -a:

U odnosu na politiku:

- Poboljšati učinkovitost provedbe zaštitnih mjera.
- EU bi trebala pozvati države članice da poboljšaju usklađivanje i ujednačenost provedbe EPO -a; potrebna je daljnja integracija EPO -a u odluke sudova o zaštitnim mjerama.
- Države članice trebale bi poboljšati učinkovitost i usklađenost s Istanbulsom konvencijom i Direktivom 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela.

- Potrebno je unaprijediti prikupljanje podataka kako bi se osiguralo postojanje dokazne baze za moguća poboljšanja i kreiranje novih politika, kao i unaprjeđenje mehanizama praćenja kako bi se osiguralo poštivanje izdanih zaštitnih mjera.
- Potrebno je uzeti u obzir potrebe žena migrantica/izbjeglica.
- Potrebno je unaprijediti međuresornu suradnju.
- Institucije javne vlasti trebaju tretirati nevladine organizacije koje pružaju direktnu pomoć korisnicima kao ravnopravne partnere.
- Potrebno je održivo i dugoročno financiranje nevladinih organizacija kako bi mogle nastaviti kontinuirano pružati podršku korisnicima.

U odnosu na praksu:

- Potrebna je brza intervencija građanskog suca/ tužiteljstva s ciljem uređenja odnosa i zaštite žrtava. Također je potrebno informirati žene žrtve nasilja i druge dionike o EPO -u.
- Institucije trebaju poduzeti potrebne radnje kako bi izbjegle bilo koji oblik sekundarne viktimizacije.
- Potrebno je uvesti učinkovitije oblike koordinacije tijekom procesa građanskog i kaznenog pravosuđa.
- Ojačati suradnju među stručnjacima.
- Unaprijediti digitalizaciju nacionalnih zaštitnih mjera i EPO -a.

Vezano uz znanje:

- Obrazovanje i dubinsko osposobljavanje dionika uključenih u pružanje podrške ženama žrtvama nasilja vezano uz zaštitne mjere i EPO.
- Kontinuirano jačati interne kapacitete osoblja koje radi izravno sa žrtvama.
- Razvoj alata za omogućavanje ženama žrtvama pristup relevantnim informacijama
- Povećati vidljivost postojećih alata koji su dostupni besplatno.
- Dalje istražiti kako EPO -i/zaštitne mjere uključuju djecu i kako su pitanja skrbništva u slučajevima nasilja u obitelji povezana s EPO -om/zaštitnim mjerama

Vezano uz zakonodavstvo

- Zajedničko skrbništvo isključeno u utvrđenim slučajevima nasilja u obitelji.
- Primijeniti izmjene zakonodavstva u vezi sa zaštitnim mjerama, u slučajevima kada je pravo oca na kontakt u sukobu s pravom žrtve i djece na sigurnost.
- Ukloniti kriterije za udaljavanje počinitelja iz obiteljske kuće.